

20090271

Rautavaaran liikenneturvallisuus- suunnitelma

Rautavaaran liikenneturvallisuuksuunnitelma

Kannen kuva: Rautavaaran keskusta (kuva: Jutta-Leea Kärki)

Raportin valokuvat: Jutta-Leea Kärki

TIEH 1000223-09

Kopijyvä Oy
Kuopio 2009

Julkaisua saatavana:
Tiehallinto Savo-Karjalan tiepiiri
Sähköposti savo-karjalan.tiepiiri@tiehallinto.fi

Tiehallinto
Savo-Karjalan tiepiiri
Kirkkokatu 1
PL 1117
70101 KUOPIO
Puhelinvaihte 0204 2211

Asiasanat: Liikenneturvallisuus, suunnitelmat, Savo-Karjalan tiepiiri
Aiheluokka: 80

TIIVISTELMÄ

Rautavaaran liikenneturvallisuussuunnitelman tavoitteena on liikenneympäristön turvallisuuden parantaminen ja kunnassa tehtävän liikenneturvallisuustyön kehittäminen. Liikenneturvallisuussuunnitelma käsittää koko Rautavaaran alueen.

Rautavaaran alueen liikenneturvallisuusongelmien kartoittamiseksi toteutettiin liikenneturvallisuuskysely kuntalaisille ja pidettiin asiantuntijoiden haastattelutilaisuus. Rautavaaran alueella tapahtuneet onnettomuudet analysoitiin viimeisen kymmenen vuoden ajalta.

Rautavaaran maanteillä tapahtui vuosina 1998 - 2007 yhteensä 111 onnettomuutta eli keskimäärin 11 onnettomuutta/ vuosi, joista henkilövahinkoon (kuolemaan tai loukkaantumiseen) johti keskimäärin 2 onnettomuutta/ vuosi. Puolet tapahtuneista onnettomuuksista oli yksittäisonnettomuuksia, joita ovat yksittäisen ajoneuvon suistuminen tieltä. Yksittäisonnettomuuksista lähes puolet tapahtui kantateillä 75 ja 87.

Erityyppisissä kyselyissä nykytilanteeltaan huonona, mutta liikenneturvallisuuden kannalta tärkeänä pidettiin maanteiden ja katujen kuntoa, maanteiden ja katujen talvikunnossapitoa, moporallin rajoittamista, nopeusrajoitusten noudattamista sekä liikennevalvontaa. Kuntalaiskyselyyn vastanneista vain vajaa viidennes piti Rautavaaran liikenneturvallisuustilannetta hyvänä, mutta noin 40 % piti tilannetta huonona.

Rautavaaralle määritettiin suunnittelutyön aikana liikenneturvallisuustavoitteet valtakunnallisten ja Itä-Suomen läänin tavoitteiden pohjalta. Rautavaaran liikenneturvallisuustavoitteena on, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Yleistavoitetta on täsmennetty kuudella tarkemmalla käytännön liikenneturvallisuustyöhön kohdistetulla tavoitteella, joissa on huomioitu Rautavaaran liikenteen ongelmat ja olosuhteet. Toimenpiteet on suunniteltu asetettujen tavoitteiden hengessä.

Liikenneympäristön turvallisuuden parantamiseksi on tehty esitykset 33 toimenpiteestä. Toimenpiteet koskevat suojateiden korotuksia sekä keskisaarekkeiden rakentamista, liittymien parantamista, tievalaistuksen rakentamista, nopeusrajoitusten muutoksia ja mm. hirvivaroituserkkien muutoksia. Toimenpiteet on jaettu kolmeen kiireellisyysluokkaan, joista luokan I toimenpiteet esitetään toteutettavaksi vuosien 2009 - 2012 aikana.

Toimenpideohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden kustannukset ovat yhteensä 0,9 milj. €. Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiirin vastuulla on noin 30 % toimenpiteistä (maanteitä koskevat toimenpiteet) ja kunnan vastuulla loput (katuja koskevat toimenpiteet). Toimenpiteiden arvioidaan vähentävän noin 0,05 henkilövahinkoon johtavaa onnettomuutta vuodessa.

Toimenpideohjelman ulkopuolelle jätettiin Kajaanin maantien (mt 870) perusparantaminen, jonka kustannusarvio on noin 1,4 milj. €.

Osana liikenneturvallisuussuunnitelmaa laadittiin liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena on luoda perusta suunnitelmalliselle ja jatkuvalla liikennekasvatustyölle, jolla vaikutetaan ihmisten asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen.

Toimintasuunnitelma koostuu kunnan hallinnonalakohtaisista osasuunnitelmista, joissa on esitetty, kuinka liikenneturvallisuustyötä toteutetaan osana hallinnonalan normaalia toimintaa. Suunnitelmat on laadittu erikseen perusopetukselle, perusturvalle ja teknisen toimelle. Perusopetuksen toimintasuunnitelmassa mietittiin myös Vapaa-aikatoimen keinoja. Toimintasuunnitelman toimenpiteet kohdistuvat esimerkiksi eri alojen henkilöstön koulutukseen, lasten vanhemmille tehtävään tiedotukseen, liikenteessä liikkuvien asenteisiin ja omaan käyttäytymiseen vaikuttamiseen. Toimintasuunnitelmassa on esitetty kaikkiaan noin 90 erilaista toimenpidettä, joilla

turvallista liikkumista voidaan Rautavaaralla parantaa. Osa toimenpiteissä kuvatuista keinoista esimerkiksi perusopetuksen puolella on jo nykyisin käytössä.

Kaikille suunnitelmassa esitetyille toimenpiteille on määriteltä vastuutaho, jonka vastuulla toimenpiteen toteuttaminen on. Liikenneympäristösuunnitelman osalta päävastuussa ovat tienpitäjät; Rautavaaran kunta ja tiepiiri. Toimintasuunnitelman toteuttamisvastuut jakautuvat kunnan eri hallintokunnille ja muille yhteistyötahoille.

ESIPUHE

Liikenneturvallisuussuunnitelma on laadittu Rautavaaran kunnan ja Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiirin yhteistyönä. Suunnitelma sisältää liikenneympäristön parantamissuunnitelman sekä liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelman (KVT-suunnitelma).

Suunnitelmaa on laadittu työn ohjausryhmän lisäksi laajemmassa liikenneturvallisuustyöryhmässä. Toimintasuunnitelmaa on laadittu myös hallintokunnittaisissa alatyöryhmissä. Työ tehtiin samanaikaisesti Varpaisjärven liikenneturvallisuussuunnitelman kanssa.

Liikenneturvallisuussuunnitelman ohjausryhmään kuuluivat:

Mikko Hartikainen	Rautavaaran kunta
Jukka Huttunen	Pohjois-Savon poliisilaitos
Tarja Korhonen	Liikenneturva
Raimo Kaikkonen	Tiehallinto Savo-Karjalan tiepiiri
Marja Bäck	Tiehallinto Savo-Karjalan tiepiiri

Liikenneturvallisuustyöryhmään kuuluivat ohjausryhmän lisäksi:

Kirsi Karvinen	Rautavaaran kunta
Matti Korkalainen	Rautavaaran kunta
Timo Hokkanen	Rautavaaran kunta

Konsulttina työssä on toiminut Destia Oy Solutions, josta suunnitelman laatimiseen osallistuivat Jutta-Leea Kärki ja Christel Kautiala.

Rautavaara, toukokuu 2009

Rautavaaran kunta

*Tiehallinto
Savo-Karjalan tiepiiri*

Sisältö

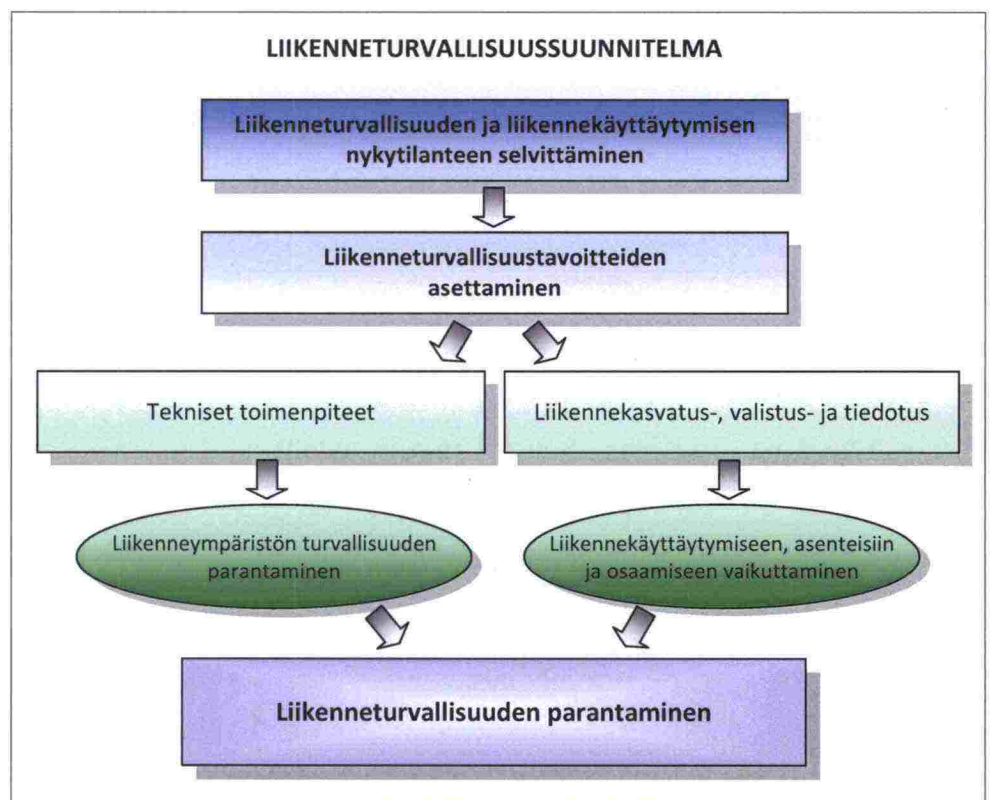
1	JOHDANTO	9
2	SUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT	10
2.1	Maankäyttö ja väestö	10
2.2	Kaavoitus	11
2.3	Tie- ja liikenneolosuhteet	11
2.4	Aikaisemmat suunnitelmat	14
2.5	Hirvet	15
3	LIKENNETURVALLISUUDEN NYKYTILA	17
3.1	Liikenneonnettomuudet	17
3.2	Ongelmakartoitukset	21
4	LIKENNETURVALLISUUSTYÖN TAVOITTEET	28
4.1	Liikenne- ja viestintäministeriö	28
4.2	Tiehallinto	29
4.3	Itä-Suomen lääninhallitus	30
4.4	Rautavaaran kunta	30
5	TOIMENPITEET LIKENNEYMPÄRISTÖN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI	32
5.1	Rakenteelliset toimenpiteet	32
5.2	Liikenteenohjaustoimenpiteet	36
5.3	Muut toimenpiteet	37
5.4	Valvonta	38
5.5	Kunnossapito	38
5.6	Toteuttamisohjelma	39
5.7	Toimenpiteiden liikenneturvallisuusvaikutukset	40
6	LIKENNETURVALLISUUSTYÖN ORGANISOINTI JA KEHITTÄMINEN	41
6.1	Taustaa liikenneturvallisuustyölle	41
6.2	Liikenneturvallisuustyön nykytila	42
6.3	Liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelma	45
6.4	Muut sidosryhmät	46
6.5	Rautavaaran liikenneturvallisuusryhmä	47
7	JATKOTOIMET	49
7.1	Suunnitelman käsittely	49
7.2	Jatkosuunnitelmat	49
7.3	Suunnitelman seuranta ja jatkuva liikenneturvallisuustyö	49
	LÄHDELUETTELO	51
	LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Hyvä liikenneturvallisuus muodostuu fyysisestä liikenneympäristöstä ja koe-
tusta liikenneturvallisuudesta. Liikenneympäristöä ja sen turvallisuutta voi-
daan parantaa Tiehallinnon ja kunnan tekemillä liikennejärjestelyillä sekä
maankäyttöön ja liikenneverkkoon kohdistetuilla rakenteellisilla toimenpiteil-
lä. Ihmisten asenteisiin voidaan vaikuttaa parhaiten kunnan eri hallinnonalo-
jen jokapäiväisessä työssä. Myös poliisin suorittamalla liikenteenvalvonnalla
voidaan vaikuttaa liikennekäyttäytymiseen. Sekä liikenneympäristöön koh-
distuvilla rakenteellisilla toimenpiteillä että liikenneturvallisuustyön kehittämi-
sellä pyritään vaikuttamaan tienkäyttäjien liikennekäyttäytymiseen ja täten
liikenneturvallisuuden parantamiseen.

Kuva 1-1. Liikenneturvallisuussuunnitelman sisältö kokonaisuutena.

Tämän työn tavoitteena oli laatia kokonaisvaltainen liikenneturvallisuus-
suunnitelma Rautavaaran kunnalle. Suunnitelma sisältää sekä liikenneym-
päristön parantamisen suunnitelman että kasvatus-, valistus- ja tiedotus-
suunnitelman (KVT-suunnitelma).

2 SUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT

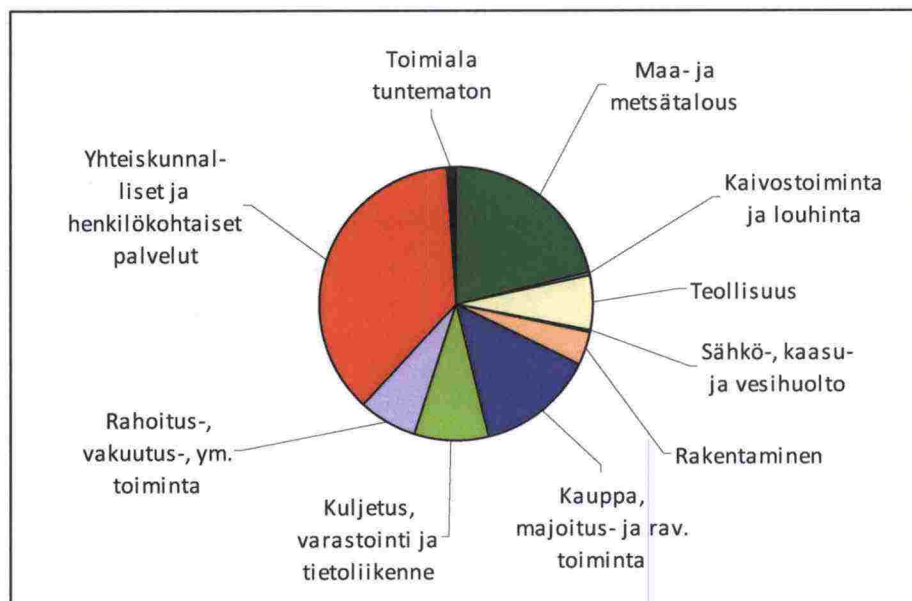
2.1 Maankäyttö ja väestö

Rautavaaran kunta sijaitsee Koillis-Savossa; Pohjois-Savon, Kainuun ja Pohjois-Karjalan yhtymäkohdassa. Kunnan pinta-ala on 862 km², josta vesialaa on 143 km². Rautavaaran asukasluku on noin 1 950 (31.12.2008). Rautavaaralaisista alle 15 -vuotiaita on noin 11 % ja yli 65 -vuotiaita on lähes kolmannes asukkaista. Keskustan lisäksi Rautavaaran kyliä ovat Kangaslah-
ti, Suojärvi ja Ylä-Luosta.

Rautavaaralla väestön kehitys on ollut samantapainen kuin Pohjois-Savon kunnissa yleensä. Väestö on vähentynyt maaseutualueilta ja asutus on keskittynyt kirkonkylälle. Väestön vähenemisen myötä myös palvelut ovat hävinneet haja-asutusalueilta. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Rautavaaralla väestön määrä laskee noin 1 700 vuoteen 2025 mennessä.

Maaseutuvaltaisena kuntana Rautavaara on joutunut voimakkaaseen rakennemuutokseen. Aikaisemmat pääelinkeinot, maa- ja metsätalous ovat koneellistumisen myötä menettäneet paljon työpaikkojaan. Tilalle on elinkeinopolitiikalla haettu korvaavia työpaikkoja.

Noin kolmannes Rautavaaran työssäkävijöistä toimii yhteiskunnallisissa palveluissa, johon kuuluvat julkisen sektorin työpaikat. Muita suurimpia toimialoja ovat edelleen maa- ja metsätalous sekä kaupan ala (kuva 2-1).

Kuva 2-1. Rautavaaran työssäkäyvien toimiala Tilastokeskuksen vuoden 2006 työssäkäyntitilaston mukaan.

Peruskoulun lisäksi Rautavaaralla on oma lukio. Rautavaaralla on yksi noin 20 oppilaan kyläkoulu vuosiluokille 1 - 6 sekä kirkonkylän koulu kaikille vuo-

siluokille, jossa oppilaita on noin 130. Esiopetusta järjestetään molemmilla peruskouluilla ja esiopetuksen oppilaita on noin 25.

Lukio sijaitsee kirkonkylällä koulukeskuksen yhteydessä. Lukiossa oppilaita on noin 25.

2.2 Kaavoitus

Rautavaaran kunnan alueella on voimassa vuonna 1995 vahvistettu Koillis-Savon seutukaava.

Vuoden 2008 aikana valmistui Jokisuunniemen yleiskaava, jonka jälkeen on aloitettu Jokisuunniemen pohjoisosan asemakaavoittaminen. Käynnissä on myös asemakaavan pohjakartan laatimen, jonka pohjalta asemakaavan valmistelu jatkuu.

2.3 Tie- ja liikenneolosuhteet

Rautavaaralla on maanteitä yhteensä 268 km, joista kantateitä 56 km, seututeitä 66 km ja yhdysteitä 145 km. Tärkeimpiä maanteitä ovat lisalmesta Rautavaaran kautta Nurmekseen kulkeva kantatie 87, Siilinjärveltä Nurmekseen kulkeva kantatie 75 sekä seututeistä Rautavaaran keskustaaajamasta kantatielle 75 kulkeva maantie 580 (Hankamäen mt) ja Varpaisjärven kautta Lapinlahdelle kulkeva maantie 582 (kuva 2-2). Puolet Rautavaaran maanteistä on päällystettyjä (134 km) ja puolet on sorapintaisia (134 km). Tiehallinnon hoidossa olevia kevyen liikenteen väyliä Rautavaaran keskustassa on 4 km.

Kunnan hoidossa katuja kirkonkylällä on noin 9 km. Kevyen liikenteen väyliä kunnan hoidossa ei ole lainkaan.

Kantatien 87 liikennemäärät vaihtelevat 230...640 ajon./vrk. Raskaan liikenteen osuus on noin 5...11 %. Kantatiellä nopeakäyttö on 80 km/h lukuun ottamatta neljää lyhyttä 100 km/h osuutta (talvirajoitus 80 km/h) sekä Rautavaaran kirkonkylän kohtaa. Tievalaistus ja kevyen liikenteen väylä kantatiellä on Rautavaaran keskustan kohdalla.

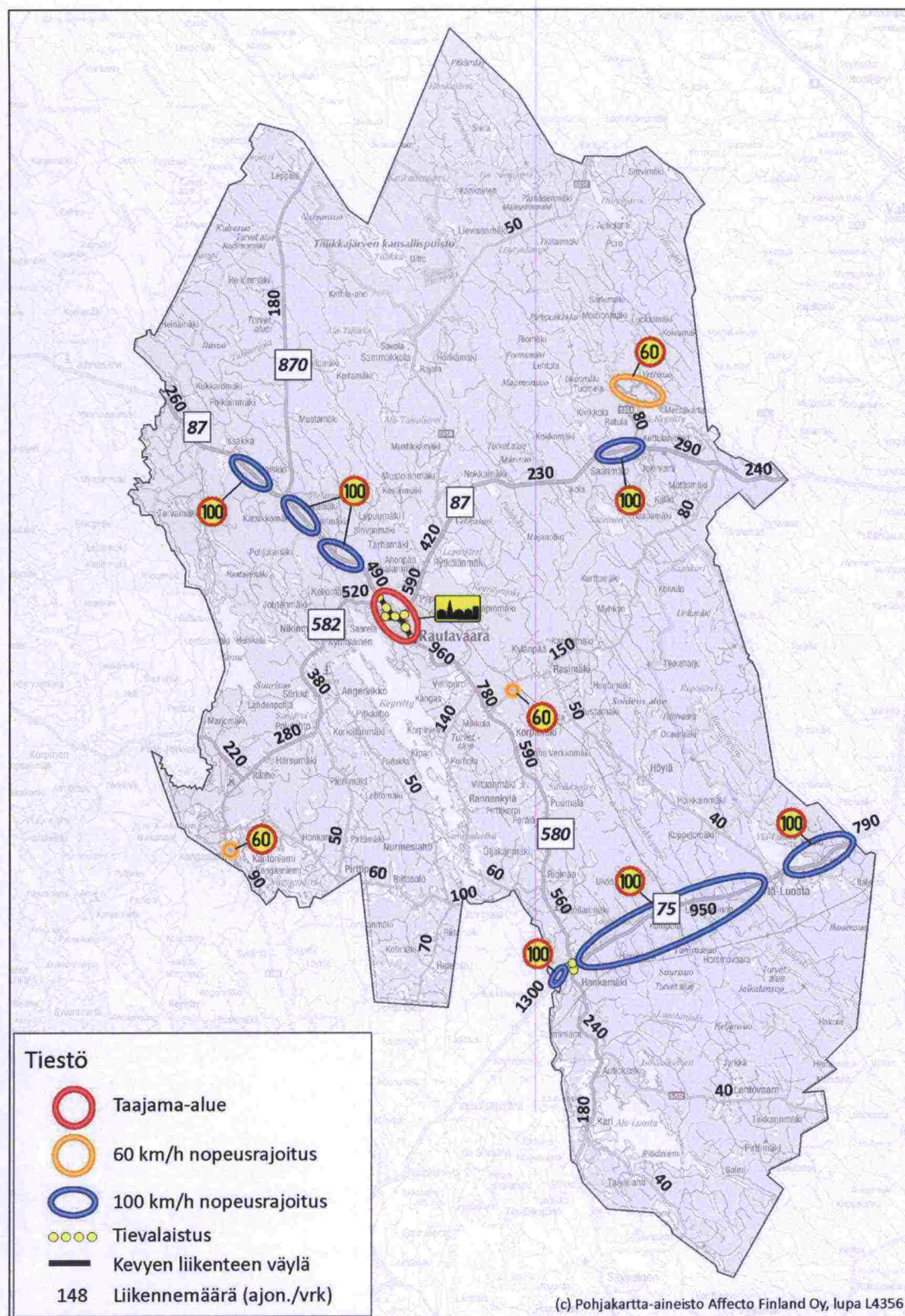
Kantatiellä 75 liikennemäärät vaihtelevat 790...950 ajon./vrk ja raskaan liikenteen osuus on noin 9...11 %. Nopeusrajoitus kantatiellä on 100 km/h (talvirajoitus 80 km/h) lukuun ottamatta maanteiden 580 (Hankamäen mt) ja 16474 (Höylän mt) liittymien alueita. Tievalaistus kantatiellä on maantien 580 liittymässä.

Rautavaaralta Hankamäelle menevän seututien 580 liikennemäärät vaihtelevat 560...960 ajon./vrk. Raskaan liikenteen osuus on noin 3...6 %. Maantien nopeusrajoitus on 80 km/h. Tievalaistus maantien 580 liittymässä sekä Rautavaaran kirkonkylän alueella, kevyen liikenteen väylä on myös taajaman alueella.

Rautavaaralta Varpaisjärvelle menevän seututien 582 liikennemäärät vaihtelevat 280...520 ajon./vrk. Raskaan liikenteen osuus on noin 4...9 %. Nope-

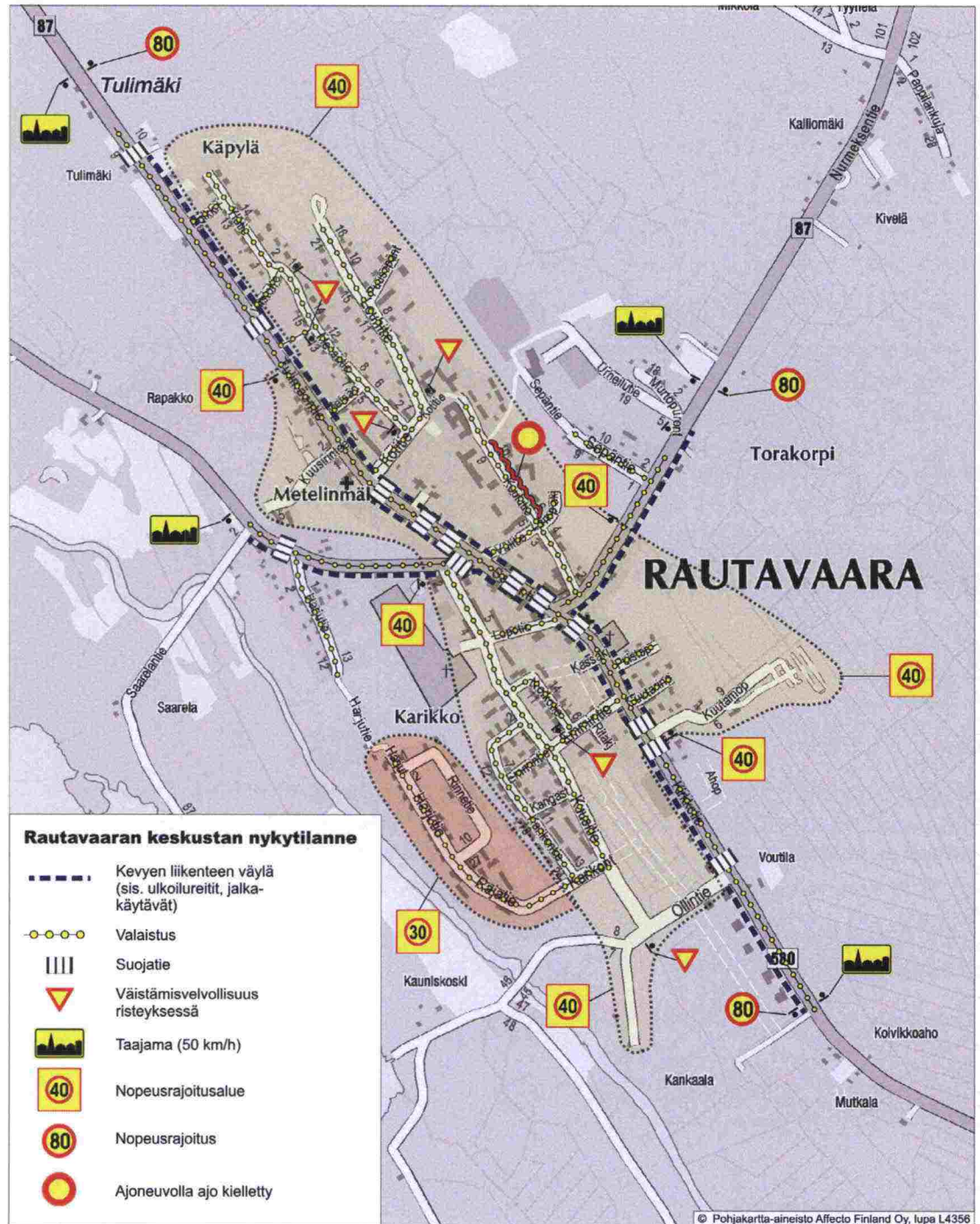
usrajoitus seututiellä on 80 km/h, poikkeuksena on maantien 5780 (Majalahti - Harsukangas) liittymä, jossa on paikallinen 60 km/h. Kevyen liikenteen väylä sekä tievalaistus on Rautavaaran kirkonkylässä.

Kuva 2-2. Maanteiden liikennemäärät, kevyen liikenteen väylät, tievalaistus ja nopeusrajoitukset.

Rautavaaran kirkonkylän pääväylät ovat Kirkkotie (mt 580), Nurmeksentie (kt 87), Tulimäentie (kt 87) ja Varpaisjärventie (mt 582). Muuten kirkonkylän väylästä koostuu kaduista. Liikennemäärätietoja kaduilta ei ole tiedossa. Tie- ja katuvalaistus kirkonkylän alueella on kattavasti. Ainoastaan muutamat kadut ovat vielä valaisematta.

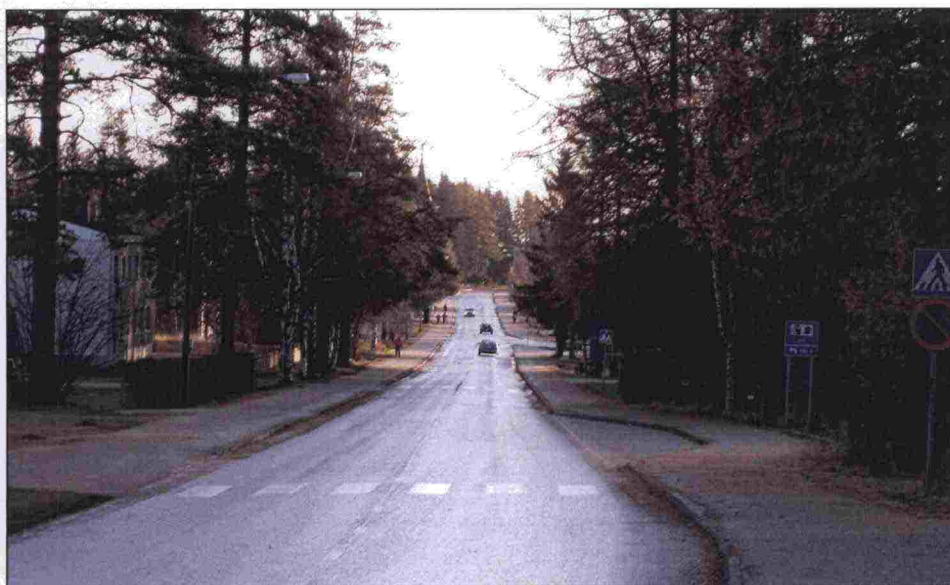

Kuva 2-3. Kirkonkylän tieverkko, kevyen liikenteen väylät, valaistus, nopeusrajoitukset, suojatiet sekä väistämisvelvollisuudet.

Kevyen liikenteen väyliä kirkonkylässä on vain pääväylien varrella. Erillisiä ulkoilureittejä keskustan alueella ei ole.

Pääsääntöisesti katuverkolla liittymät ovat tasa-arvoisia, vain muutamassa risteyksessä etuajo-oikeus on osoitettu liikennemerkein. Keskustan alueella on myös kattava 40 km/h aluerajoitus. Alueen ulkopuolelle jäävät Urheilutie, Sepäntie, Harjutie sekä Saarelantie, joilla on voimassa taajamarajoitus (50 km/h). Myös pääväylillä on voimassa taajamarajoitus. Karikon alueella on voimassa 30 km/h aluerajoitus.

Kuva 2-4. Rautavaaran pääväylät ovat suoria ja tiealueet laajoja. Kirkonkylän yhtenä ongelmana onkin suuret nopeudet.

2.4 Aikaisemmat suunnitelmat

Taajamateiden pienet parannustoimenpiteet Rautavaaran kunnassa on laadittu vuonna 1994. Suunnitelman pääpaino oli silloin taajamateiden pienissä parannustoimenpiteissä eikä suunnitelmassa ole kasvatus-, valistus- ja tiedotusosiota. Suunnitelman 30 parannustoimenpiteistä on toteutettu täysin tai osin vain kolme...viisi. Lähes kolmannes toimenpiteistä on kasvillisuuden tai kiveyksien lisäämistä, joilla pyritään myös parantamaan taajaman viihtyisyyttä.

Savo-Karjalan tiepiirin tievalaistuksen tarveselvitys on tehty vuonna 2003. Selvityksessä on esitetty uudet tievalaistuskohdeet liittymissä, tielinjalla ja taajamissa sekä valaistuksen saneeraus ja muuttaminen törmäysturvalliseksi. Toteuttamisohjelma on jaettu kolmeen eri kiireellisyysluokkaan.

Rautavaaran alueelle on esitetty uusi linjaosuuden tievalaistus kantatielle 87 välille Murtopuro - Pappilanmäki (valaistuksen jatkaminen). Uusiksi tievalaistuskohdeiksi taajamateilla on esitetty tievalaistuksen jatkamista kantatiellä 87 kirkonkylän pohjoispäässä ja Kirkkotiellä (mt 580) kirkonkylän eteläpäässä.

Savo-Karjalan tiepiirin kevyen liikenteen verkko -tarveselvitys on tehty vuonna 2003. Selvityksessä Rautavaaran alueen kohteet ovat kantatie 87 kirkonkylältä Pappilanmäelle sekä Kirkkotiellä (mt 580) kirkonkylältä etelään.

Liikenneturvallisuuden parantaminen ala-asteen koulujen läheisyydessä on tehty vuonna 2003. Selvityksessä kartoitettiin koululaiskyselyn avulla maanteiden varrella sijaitsevien ala-asteen koulujen liikenneturvallisuusongelmat ja suunniteltiin toimenpiteet niiden parantamiseksi. Selvityksen tuloksia hyödynnettiin liikenneturvallisuussuunnitelman ongelmakartoituksessa.

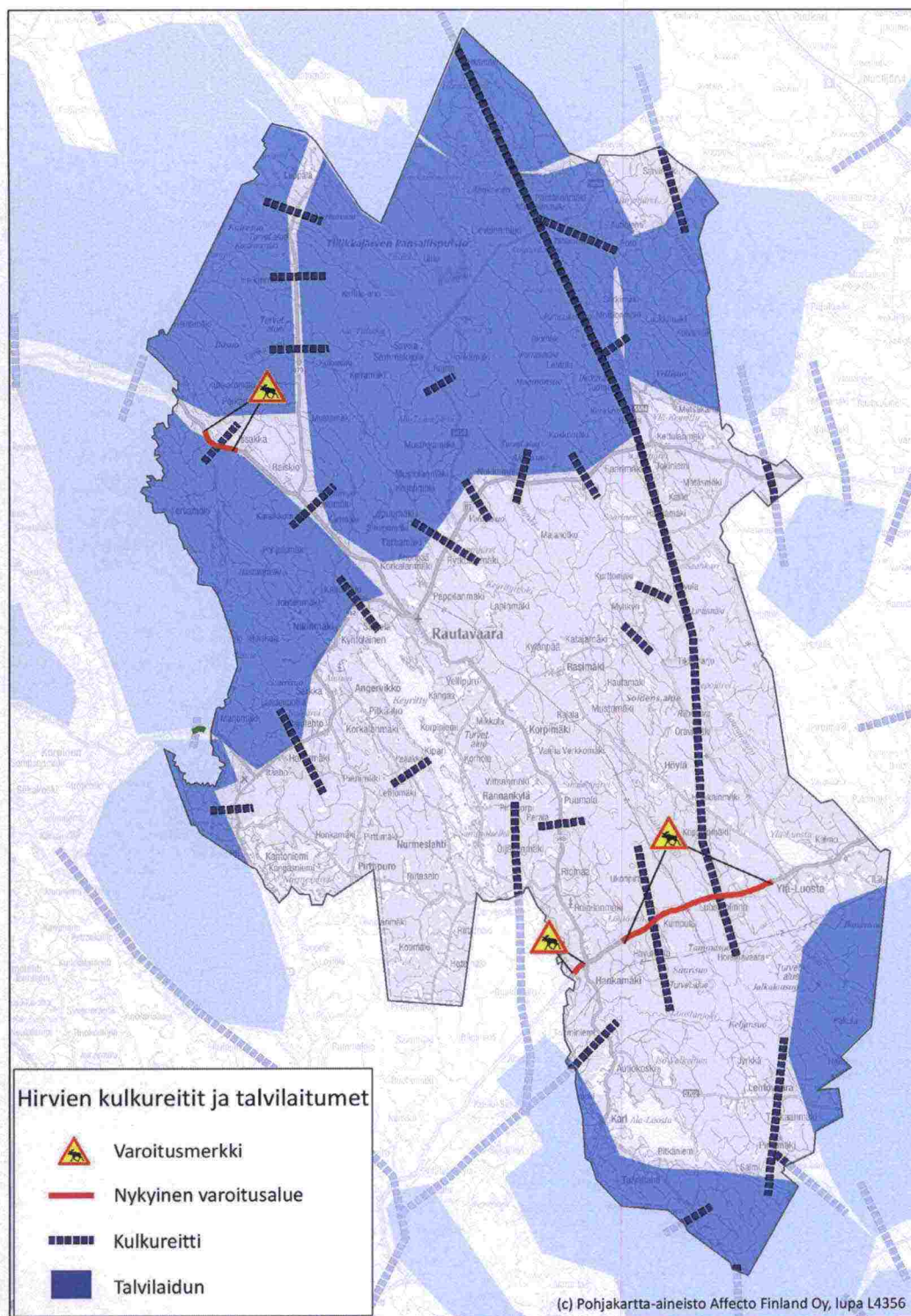
2.5 Hirvet

Rautavaaralla metsävaltaisena kuntana on tiheä hirvikanta. Savo-Karjalan tiepiirin tekemien selvitysten mukaan, joita on täydennetty Rautavaaran riistahoitoyhdistyksen esittämällä näkemyksillä, kunnan alueella on kuusi hirvien talvilaidunaluetta, jotka sijoittuvat kunnan etelä- ja pohjoisosiin (kuva 2-5).

Tiepiirissä on selvitetty myös hirvien kulkureittejä, joita on myös täydennetty riistanhoitoyhdistyksen näkemyksillä, jotka on myös esitetty kuvassa 2-5. Kulkureittejä on lähes koko kunnan alueella, vaikkakin pääosa reiteistä sijoittuukin talvilaitumille, niiden ympäristöihin sekä kantatielle 75 että Hankamäen mt 580.

Maanteille asetetut hirvivaroitus-merkit ovat yleensä tapahtuneiden eläinonnettomuuksien kohdilla, mutta ne myös sijoittuvat lähelle kulkureittejä ja talvilaidunalueita.

Kuva 2-5. Hirvien kulkureitit, talvilaitumet sekä nykyiset hirvivaroitusalueet Rautavaaran alueella.

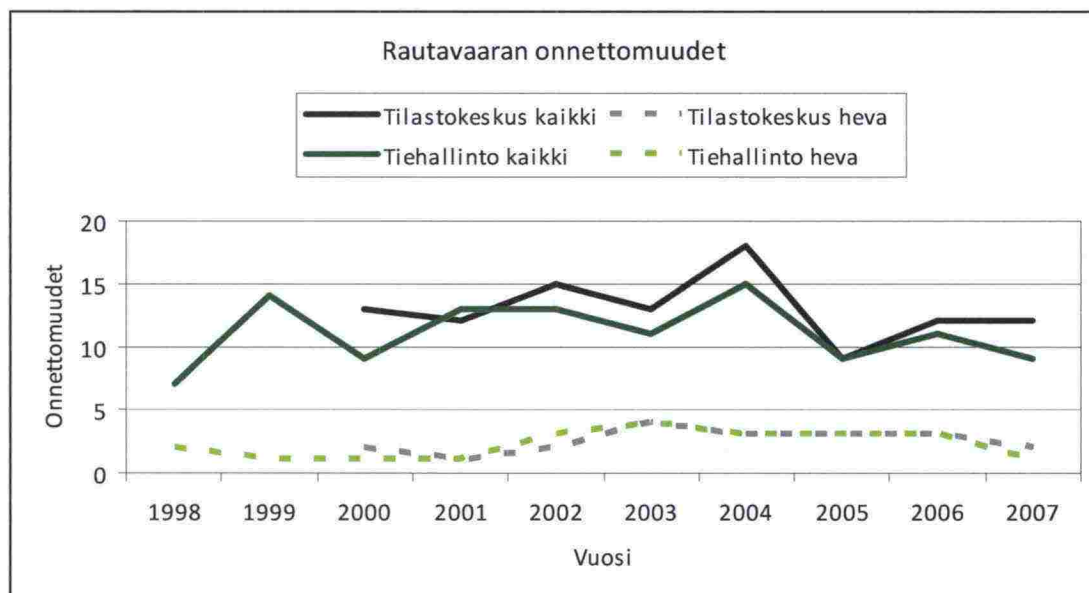

3 LIIKENNETURVALLISUUDEN NYKYTILA

3.1 Liikenneonnettomuudet

Onnettomuustarkastelut perustuvat poliisin tietoon tulleisiin onnettomuuksiin. Tehtyjen tutkimusten perusteella on tiedossa, että poliisin tietoon tulee vain kolmannes...neljännes kaikista liikenneonnettomuuksista. Vakavat onnettomuudet tulevat kattavammin poliisin tietoon: kuolemaan johtaneista onnettomuuksista kaikki ja loukkaantumiseen johtavista onnettomuuksista yli puolet. Pysäköintialueiden pienistä kolhuista vain hyvin pieni osa tulee tilastoihin.

Tilastokeskus kokoaa vuosittain onnettomuustilastoja. Tilastossa ovat mukana maanteillä ja kaduilla tapahtuneet onnettomuudet. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan Rautavaaralla tapahtui vuosina 1998 - 2008 keskimäärin 13 onnettomuutta/ vuosi, joista henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia oli 2,5 onnettomuutta/ vuosi (kuva 3-1).

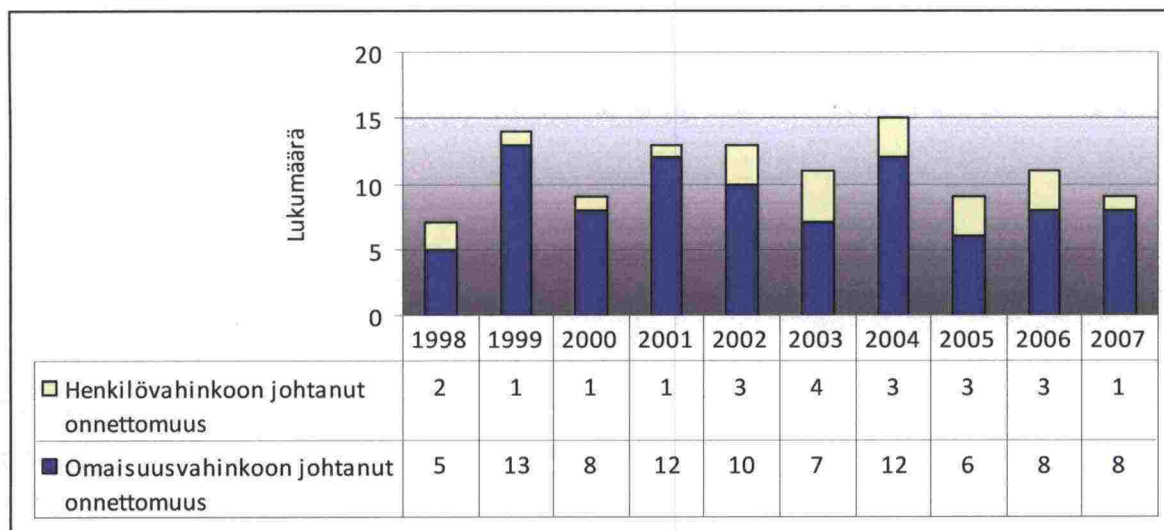
Kuva 3-1. Rautavaaralla tapahtuneet onnettomuudet eri Tilastoissa.

Onnettomuustarkastelu käsittää kymmenen vuoden 1998 - 2007 aikana sattuneet onnettomuudet maanteillä, jotka saatiin Tiehallinnon onnettomuusrekisteristä.

3.1.1 Onnettomuuksien määrä

Rautavaaran alueella vuosina 1998 - 2007 tapahtui yhteensä 111 poliisin tietoon tullutta onnettomuutta eli keskimäärin 11 onnettomuutta/ vuosi (kuva 3-2). Onnettomuuksien määrä vaihtelee vuosittain 7 - 15 onnettomuuden välillä.

Kymmenen vuoden aikana onnettomuuksissa on kuollut 2 ja loukkaantunut 34 henkilöä. Suurimmassa osassa, yli 80 % onnettomuuksista, seurauksena oli ainoastaan omaisuusvahinkoja.

Kuva 3-2. Poliisin tietoon tulleet maanteiden onnettomuudet 1998 - 2007.

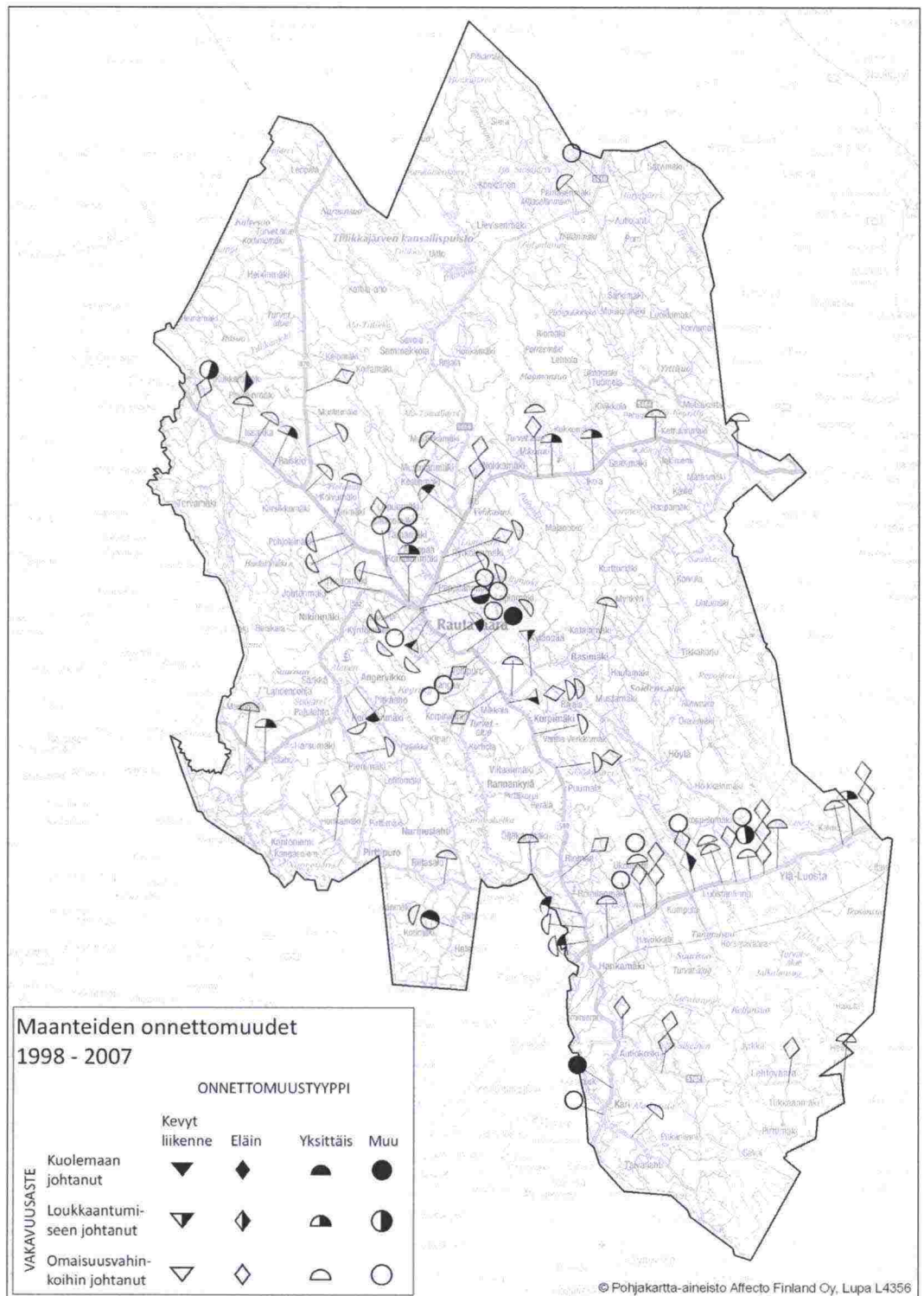
Rautavaaralla liikenneonnettomuuksissa loukkaantuu tai kuolee vuosittain keskimäärin 1,7 henkilöä/ 1000 asukasta (keskiarvo vuosien 1998 - 2007 onnettomuuksissa kuolleista tai loukkaantuneista). Vastaavat luvut vuonna 2007 olivat Pohjois-Savossa 1,5 henkilöä/ 1000 asukasta ja koko maassa 1,7 henkilöä/ 1000 asukasta. Asukaslukuun suhteutettuna Rautavaaran liikenneturvallisuus on hieman heikompi kuin Pohjois-Savossa keskimäärin, mutta samaa tasoa kuin koko Suomessa keskimäärin.

Liikennetaloudellisissa laskelmissa käytettävien laskennallisten onnettomuuskustannusten (118 000 €/ onn. - Tieliikenteen ajokustannusten laskenta 2005) mukaan laskettuna Rautavaaran liikenneonnettomuuksissa menetetään vuosittain keskimäärin 1,3 milj. €. Yleisesti voidaan todeta, että noin 20 % kustannuksista kohdistuu kunnan maksettavaksi, lähinnä sosiaali- ja terveystoimen kustannuksina.

3.1.2 Onnettomuuksien tapahtumapaikat

Maanteiden onnettomuuksista hieman yli puolet tapahtui kantateillä 75 Siilinjärvi - Kuhmo ja 87 Iisalmi - Nurmes. Onnettomuuksista lähes kolmannes tapahtui seututeillä ja loput onnettomuudet tapahtuivat 4- tai 5-numeroisilla teillä.

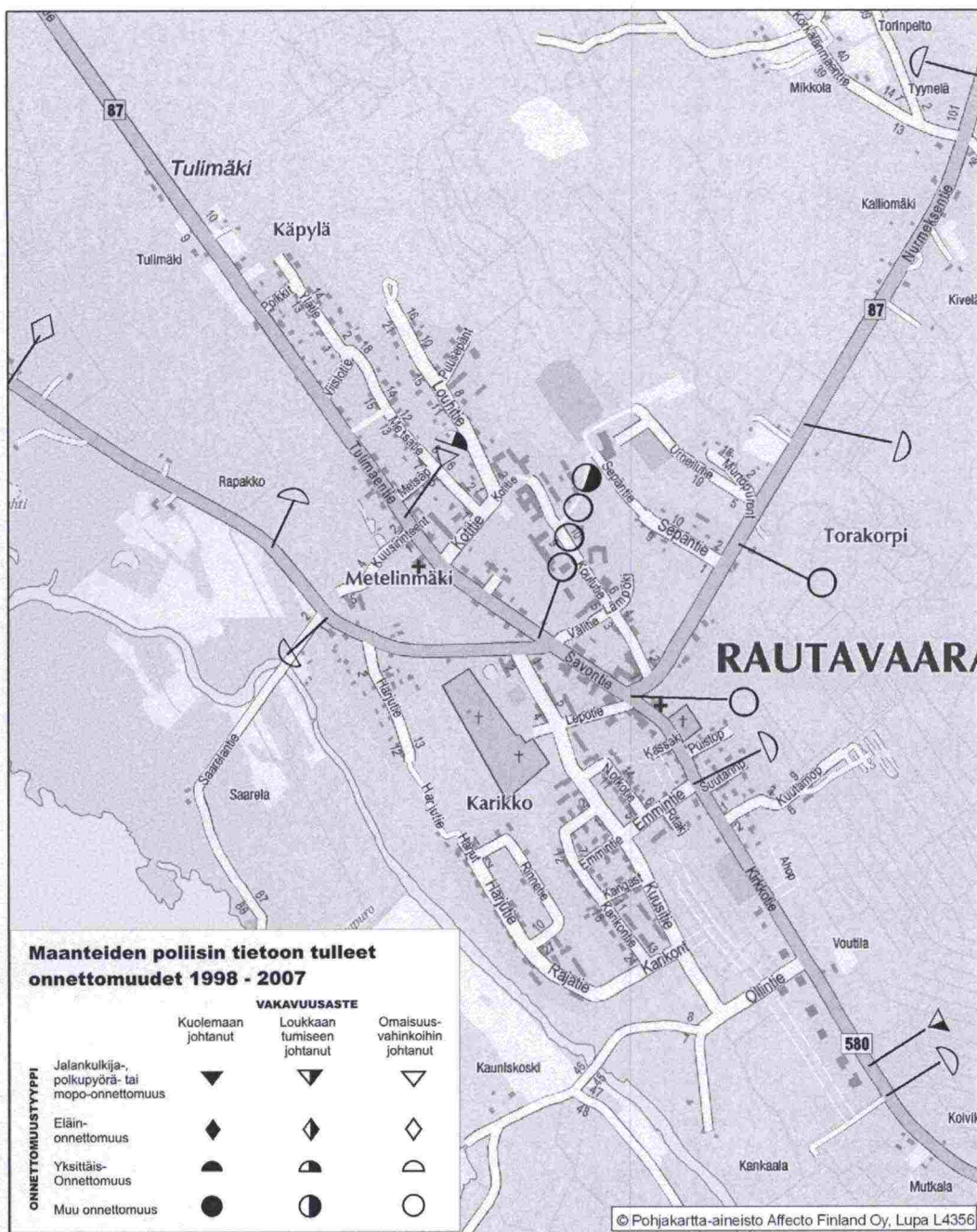
Kantatiet ja seututiet ovat korkeatasoisempia kuin yhdystiet ja niillä liikennemäärät sekä ajonopeudet ovat korkeampia (kuvat 3-3 ja 3-4). Onnettomuuksia on erityisesti tapahtunut kantatiellä 75 sekä Rautavaaran kirkonkylän lisäksi maantien 580 Hankamäelle pohjoisosassa. Myös kantatiellä 87 onnettomuuksia on tapahtunut lähes säännöllisesti koko tieosalla.

Kuva 3-3. Poliisin tietoon tulleet maanteiden onnettomuudet vuosina 1998 - 2007 Rautavaaran alueella.

Rautavaaran taajamassa onnettomuuksia on sattunut erityisesti kantatien 87 ja Varpaisjärventien (mt 582) liittymässä.

Kuva 3-4. Poliisin tietoon tulleet maanteiden onnettomuudet vuosina 1998 - 2007 Rautavaaran taajaman alueella.

3.1.3 Onnettomuuksien ominaispiirteet

Onnettomuuksien vakavuusasteessa ei näytä olevan merkittäviä eroja tie-luokan mukaan (taulukko 3-1). Yleensä henkilövahinko-onnettomuuksien (kuolemaan tai loukkaantumiseen johtava onnettomuus) osuus on suurempi pääteillä, joilla nopeudet ovat suuremmat.

Taulukko 3-1. Poliisin tietoon 1998 - 2007 tulleiden onnettomuuksien vakavuus tieluokan mukaan.

Tieluokka	Om. joht. onn.		Loukk. joht. onn.		Kuol. joht. onn.		Yht.	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
Kantatiet	46	81	11	19	-	0	57	100
Seututiet	25	76	6	18	2	6	33	100
Paikallistiet	18	86	3	14	-	0	21	100
Yhteensä	89	80	20	18	2	2	111	100

Kevyen liikenteen onnettomuuksien osuus, 4 %, on selkeästi alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin, joka on 11 % (taulukko 3-2). Kevyen liikenteen onnettomuudet ovat tapahtuneet lähinnä taajamassa, jossa kevyttä liikennettä on muutenkin enemmän kuin haja-asutusalueilla.

Yksittäisonnettomuuksien osuus, 50 %, on selvästi suurempi kuin koko maassa keskimäärin (31 %). Yksittäisonnettomuuksia on tapahtunut eniten kantateilla 75 ja 87, loput onnettomuudet jakaantuvat eripuolille kuntaa.

Eläinonnettomuuksien, käytännössä hirvionnettomuuksien osuus, 27 %, on selvästi suurempi kuin koko maassa keskimäärin, 8 %. Onnettomuudet painottuvat kantatielle 75 sekä maantielle 5702 Autiokoski - Vaikko. Vaikka Rautavaara metsävaltaisena kuntana on keskimääräistä alttiimpaa hirvionnettomuuksille, tulisi hirvikannan vähentämistä harkita erityisesti onnettomuustihentymäseuduilla.

Muut onnettomuudet ovat pääosin ajoneuvojen keskinäisiä törmäyksiä erilaisissa tilanteissa, kuten kääntymis-, ohitus-, risteämis-, kohtaamis- tai peräänajo-onnettomuuksia. Näiden osuus, 19 %, on selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin, 50 %. Muut onnettomuudet painottuvat kantatielle 75, Hankamäentielle (mt 580) sekä taajaman alueelle.

Taulukko 3-2. Poliisin tietoon 1998 - 2007 tulleiden onnettomuuksien tyyppi- ja kauma tieluokan mukaan.

Tieluokka	Kev. liik. onn.		Yksittäisonn.		Eläinonn.		Muu onn.		Yht.	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
Kantatiet	1	2	26	46	18	32	12	21	57	100
Seututiet	2	6	17	52	7	21	7	21	33	100
Paikallistiet	1	5	13	62	5	24	2	10	21	100
Yhteensä	4	4	56	50	30	27	21	19	111	100

3.2 Ongelmakartoitukset

3.2.1 Yleistä

Liikenneturvallisuussuunnitelman alkuvaiheeseen kuuluu liikenteellisesti ongelmallisten kohteiden kartoittaminen ja parannusehdotusten kerääminen. Erilaisilla kyselyillä selvitetään tienkäyttäjiltä heidän turvattomiksi tai hanka-

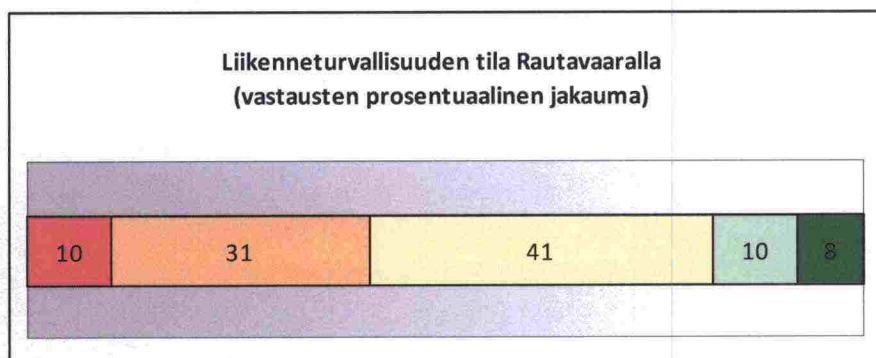
liksi kokemiansa kohteita. Samalla pyritään saamaan esille näkemykset siitä, miten ja millä toimenpiteillä liikenneympäristöä halutaan parannettavan. Liikenneturvallisuuksuunnitelman liikenneturvallisuuksuustyön toimintasuunnitelman suuntaamiseksi pyrittiin myös selvittämään kuntalaisten liikenneasenteita ja liikenneturvallisuuksuuden painopistealueita.

Rautavaaralla tehtiin asukaskysely, johon kuntalaisilla oli mahdollista vastata kunnan virastotalolla, kirjastossa, apteekissa sekä kirkonkylän päivittäistavarakaupoissa. Kyselyyn saatiin vastauksia 40 kappaletta. Vastaukset olivat asiallisia eikä yhtään vastausta ollut tarpeen hylätä. Vaikka vastausmäärä jäi alhaiseksi, vastausten sisältö oli pienestä palautusmäärästä huolimatta samansuuntaisia, joten voidaan olettaa vastausten kuvastavan hyvin liikenneturvallisuuksuuden tilaa ja ongelmia kunnan alueella.

Asukaskyselyn lisäksi suunnitelman yhteydessä järjestettiin asiantuntijoille work shop, jossa käytiin kunnan liikenteelliset ongelmapaikat läpi. Work shop:iin osallistuivat kunnan keskeiset henkilöt, jotka työskentelevät liikenteen parissa tai muuten vastaavat työnsä puolesta kunnan alueen liikenneympäristöstä.

3.2.2 Kuntalaisten käsitys Rautavaaran liikenneturvallisuuksuudesta

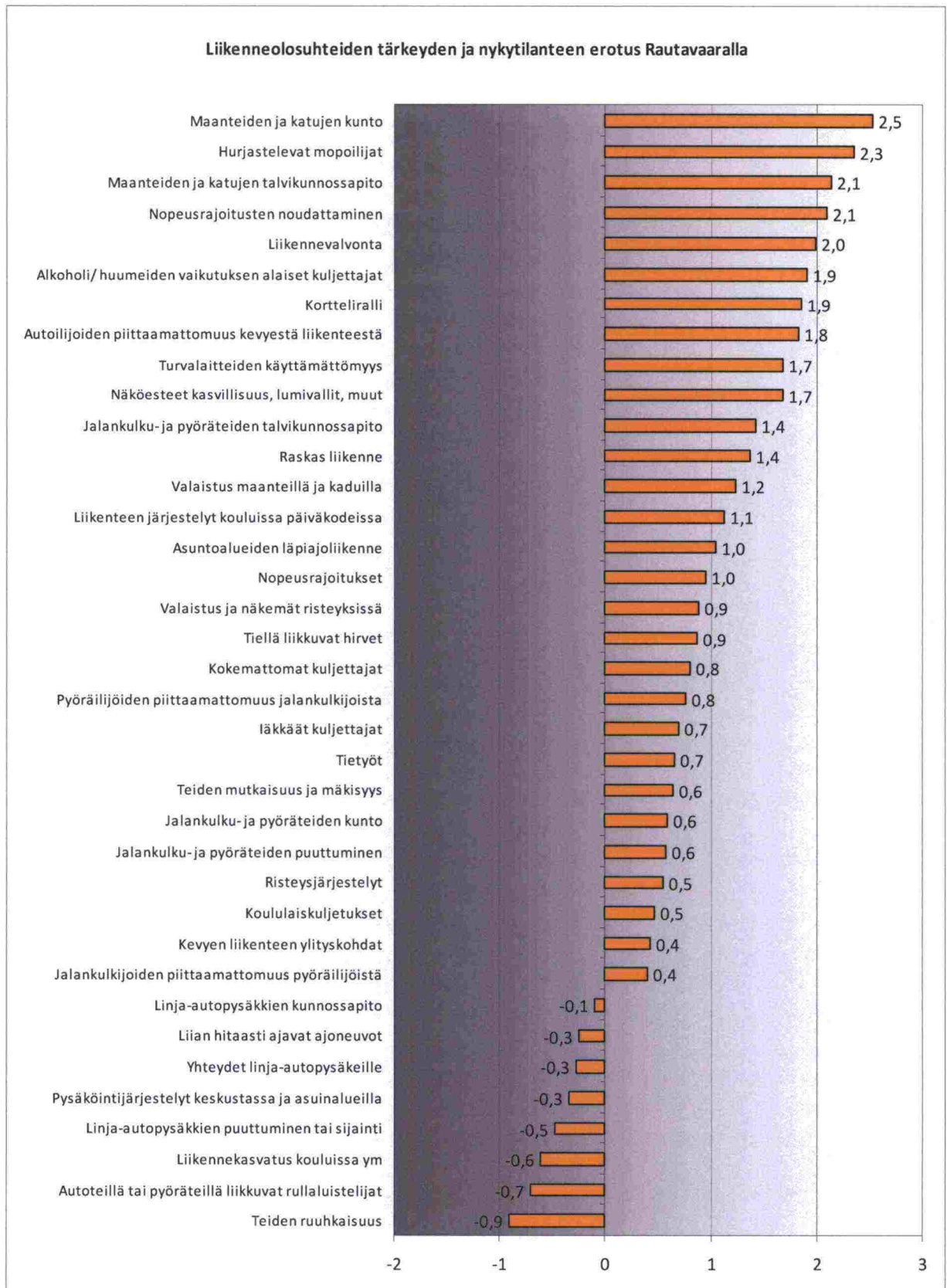
Asukaskyselyssä pyydettiin kuntalaisia arvioimaan yleisesti Rautavaaran liikenneturvallisuuksuutta. Vastaajista vain vajaan viidenneksen mielestä liikenneturvallisuuksuustilanne on kunnan alueella hyvä. Noin 40 % vastaajista pitää paikkakunnan tilannetta huonona tai melko huonona, mutta noin 40 %:n mielestä tilanne ei myöskään ole hyvä, mutta ei huonokaan (kuva 3-5).

Kuva 3-5. Rautavaaralaisten näkemykset paikkakunnan liikenneturvallisuuksuudesta.

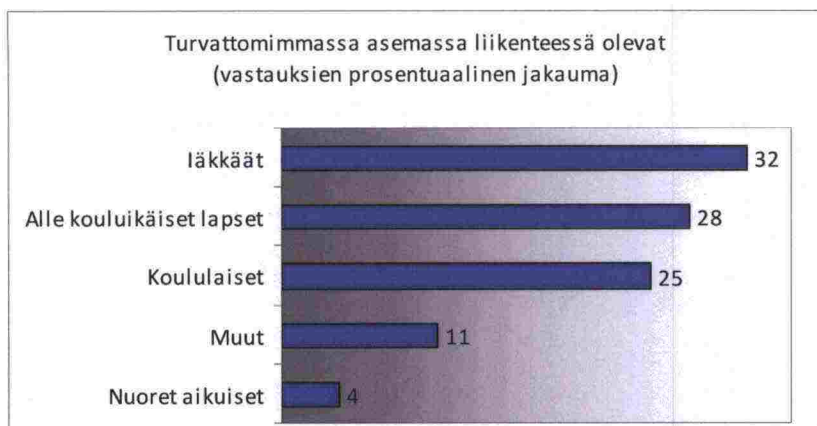
Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan eri liikenteen osa-alueiden nykytilannetta sekä osa-alueen tärkeyttä. Verrattaessa kuntalaisten mielestä tärkeimpiä osa-alueita niiden nykytilanteeseen, suurimmat puutteet ovat niillä osa-alueilla, joita asukkaat pitävät tärkeinä ja nykytilanteeltaan heikompia. Suurimmat puutteet liikenneolosuhteissa tai ongelmallisimmat osa-alueet ovat maanteiden ja katuojen kunnossa ja talvikunnossapidossa, moporallissa, nopeusrajoitusten noudattamisessa sekä liikennevalvonnan puutteessa.

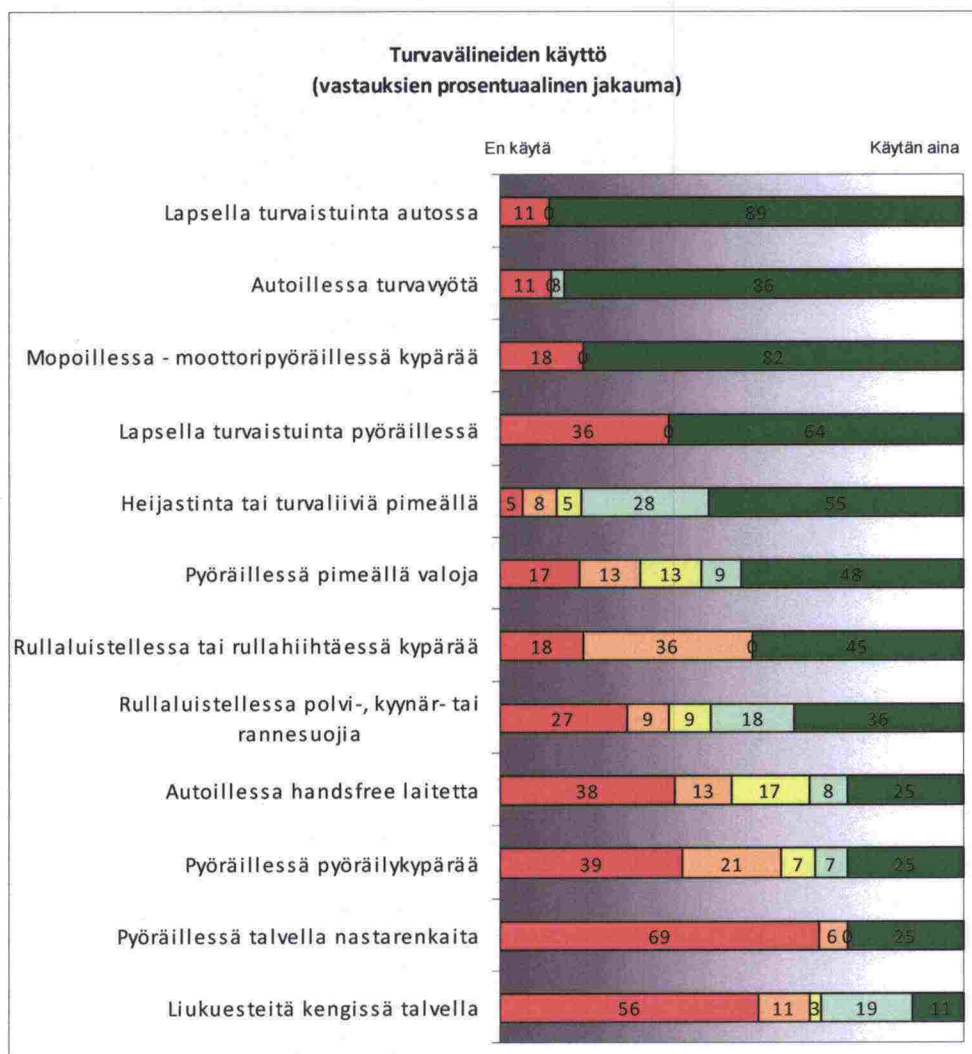

Kuva 3-9. Liikenneolosuhteiden tärkeyden ja nykytilanteen erotus Rautavaaralaisten mukaan.

Kyselyssä kysyttiin myös liikkujaryhmää, jonka vastaaja kokee olevan turvattomimmassa asemassa liikenteessä (kuva 3-10). Liikenteen heikoimpina osapuolina pidettiin iäkkäitä, alle kouluikäisiä lapsia sekä koululaisia.

Kuva 3-10. Turvattomimmassa asemassa liikenteessä olevat.

Kuva 3-12. Liikenteen turvavälineiden käyttö kyselyn mukaan.

Asukaskyselyssä tiedusteltiin myös vastaajien turvavälineiden käyttöä (kuva 3-12). Vastausten mukaan turvavöiden, heijastimien ja lasten turvaistuinten käyttö autossa sekä pyöräillessä ovat hyvällä tasolla. Vastausten tuloksissa näkyy myös, että ehkei osaa kysymyksistä ole ymmärretty oikein.

Kyselyssä pyydettiin vastaajia nimeämään kunnan alueen mahdollisia liikenneturvallisuuden kannalta ongelmallisia kohteita. Kirkonkylän alueelta kohteita mainittiin 17, joista suurin osa on tieosuuksia. Liittymiä tai muita yksittäisiä kohteita mainittiin kuusi. Ongelma-analyysiin otettiin mukaan ne kohteet, jotka saivat useita mainintoja.

Yksittäisistä kohteista ongelmallisimpana pidettiin Tulimäentien ja Kotitien risteystä. Risteyksen ongelma on puutteelliset näkemät, erityisesti talvisin. Kotitien varrella olevan palvelukodin piha-aluetta pidettiin myös ongelmallisena. Piha-aluetta ei ole erotettu mitenkään katualueesta.

Vastauksissa mainittiin myös Monitoimitalon ympäristö, jota pidettiin esteettömyyden kannalta puutteellisena sekä SEOn kohta, jossa raskaan liikenteen pysäköinti kantatielle 87 (Tulimäentie) aiheuttaa ongelmia.

Yksittäisinä kohteina mainittiin Rautavaaran kirkonkylän pääliittymät; Kirkkotien (mt 580) ja Nurmeksentien (kt 87) liittymä sekä Tulimäentien (kt 87) ja Varpaisjärventien (mt 582) liittymä. Molempien liittymien kohdalta ongelmia pidettiin kevyen liikenteen olosuhteita sekä pääteiden ylitystä.

Keskustan osalta ongelmallisimmat tieosuudet ovat Kirkkotie (mt 580), Savontie (kt 87), Tulimäentie (kt 87), Nurmeksentie (kt 87) ja Varpaisjärventie (mt 582). Lähes puolet vastaajista olivat nimenneet nämä kirkonkylän pääväylät. Ongelmina tieosuuksilla pidettiin raskaan liikenteen ylinopeutta sekä yleensäkin raskaan liikenteen läpiajoa. Ylinopeudet mainittiin erikseen muunkin ajoneuvoliikenteen osalta. Ylinopeudet vastaavasti vaikuttavat siihen, että myös kevyen liikenteen järjestelyjä pidettiin turvattomina. Lisäksi ongelmana pidettiin moporallia, tosin rallin ajaminen mainittiin myös muiden kirkonkylän katujen ongelmaksi. Nurmeksentielle toivottiin kevyen liikenteen väylän jatkamista Pappilanmäelle asti.

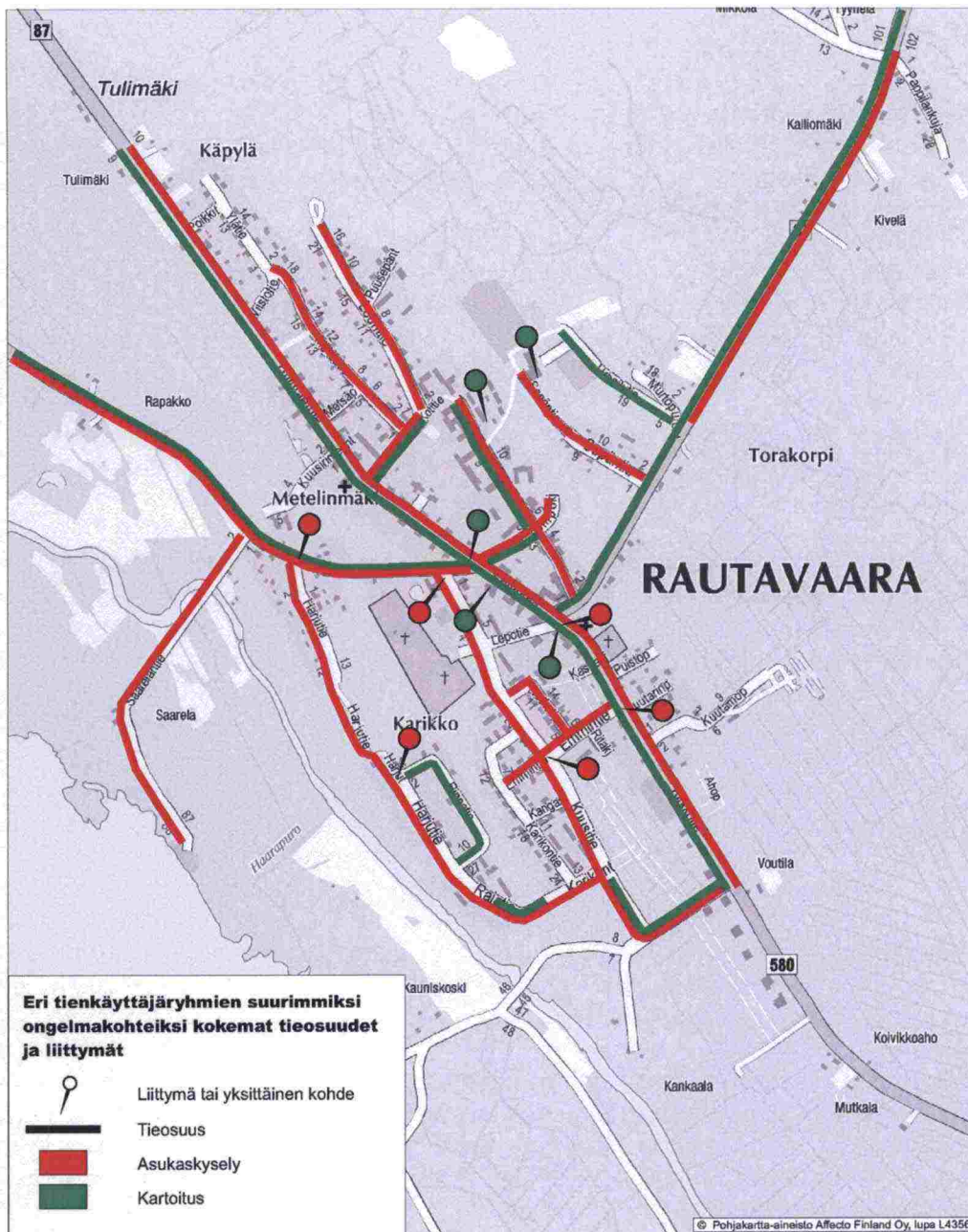
Kaduista eniten mainintoja sai Koulutie. Osa koulutiestä on nykyisin ajoneuvoliikenteeltä kielletty, mutta kieltoa ei noudateta, joka aiheuttaa kadulle turvallisuuspuutteita. Muina Koulutien ongelmia pidettiin kadun huonoa kuntoa, kadulla käytettäviä ylinopeuksia sekä kevyen liikenteen turvattomuutta.

Muuten katuverkon ongelmia pidettiin katujen huonoa kuntoa sekä katuvalaistuksen tehottomuutta. Erityisesti mainittiin Kotitie, Notkotie, Metsätie, Kuusitie ja Saarelantie. Vastauksissa mainittiin lisäksi Välitie, jolta puuttuu kevyen liikenteen väylä että kunnollinen linja-autopysäkki sekä Urheilutie, Rinnetie, osa Kuusitiestä ja Ollintie, joilta puuttuu katuvalaistus.

Ongelmapaikkojen nimeämisen ohella Rautavaaralla oli yleisiä liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita, jotka koetaan ongelmallisiksi tai puutteellisiksi. Vastauksissa oli mainittu mm. alempitasoisten maanteiden talvikunnossapidon aikaistaminen sekä yleisesti sorapintaisten teiden ylläpito, kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidon aikaistaminen, ylinopeudet taajama-alueella, turvalaitteiden käyttämättömyys etenkin lapsilla, liikennemerkkien

puutteellisuus risteyksissä, esteettömän virkistyslenkin puuttuminen sekä näkemäesteet katuliittymissä.

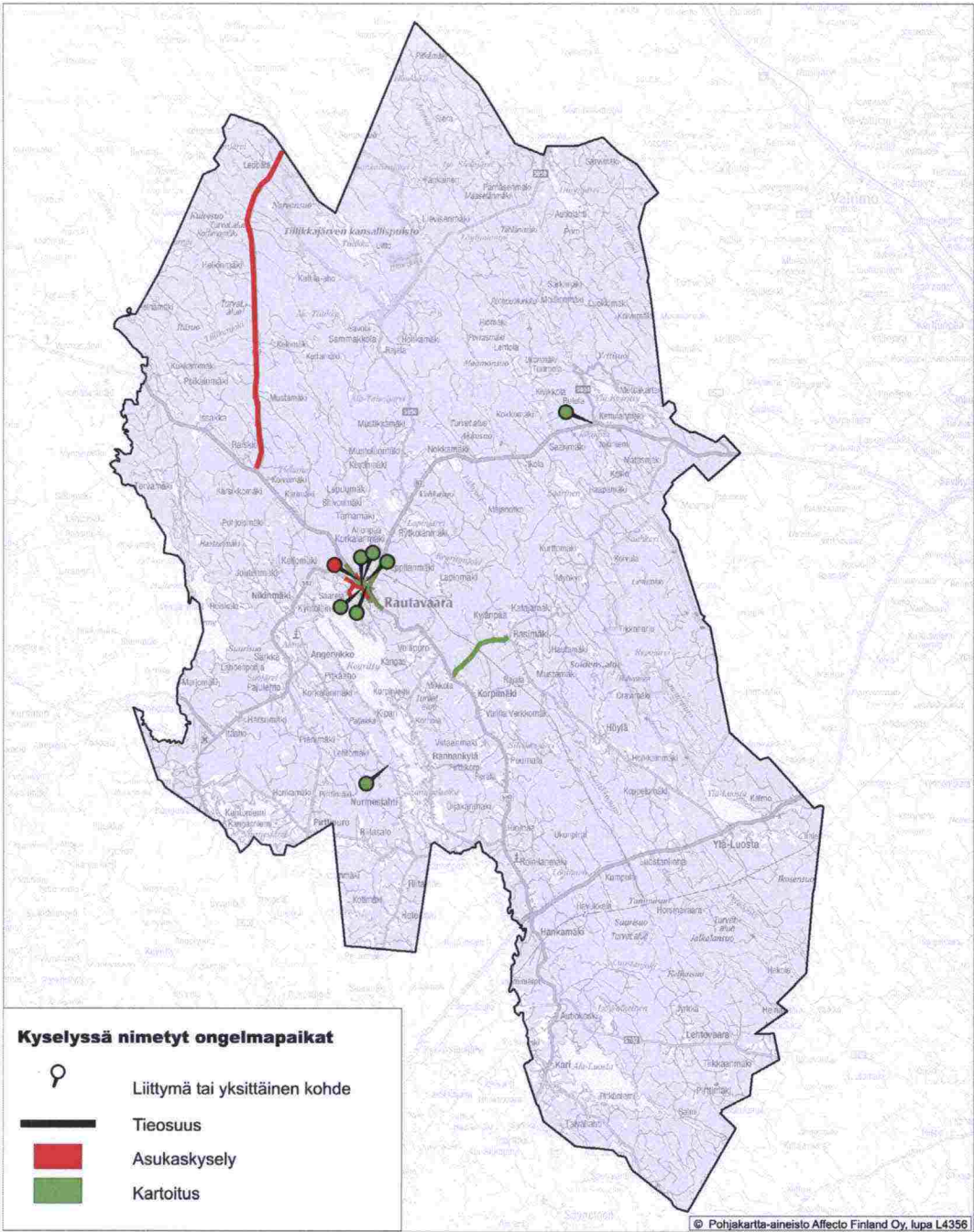

Kuva 3-13. Rautavaaran taajaman ongelmapaikat.

Kirkonkylän ulkopuolelta nimettiin neljä ongelmallista kohdetta. Eniten mainintoja sai mt 870 Kajaaniin. Tiellä on raskaan liikenteen määrä kasvanut huomattavasti Talvivaaran kaivoksen myötä ja tämä näkyy tien kunnon heikkenemisenä. Tielle toivottiin myös parempaa kunnossapitoa.

Muita kohteita olivat Nurmeslahdentien (Paljakan mt 16451) ja Kiparintien liittymä, jossa ongelmana on heikko näkemä Kiparintieltä, Rasimäentie (Katajamäki - Vuorimäki mt 16472), jolle toivottiin kunnossapidon parantamista

sekä Metsäkartanon liittymä (kt 87/ mt 5864), johon ei erikseen mainittu ongelman syytä.

Kuva 3-14. Rautavaaran ongelmapaikat.

4 LIKENNETURVALLISUUSTYÖN TAVOITTEET

4.1 Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenneturvallisuustyötä ohjaavat Suomessa liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunnan laatima liikenneturvallisuussuunnitelma vuosille 2006 - 2010 ja sen pohjalta tehty valtioneuvoston periaatepäätös (9.3.2006).

Suomelle on hyväksytty pitkän tähtäimen liikenneturvallisuusvisio, jonka mukaan tieliikennejärjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.

Tämä visio korostaa kaikkien liikkujien ja liikennejärjestelmää kehittävien yhteistä vastuuta liikenneturvallisuuden parantamisessa.

Tavoitteeksi on asetettu, että vuonna 2010 liikennekuolemien määrän tulisi olla alle 250.

Tavoite on haastava, sillä vuodesta 1995 liikennekuolemien määrä on pienentynyt vain vähän ja on ollut noin 400 henkeä vuodessa. Viimeisinä vuosina 2005 - 2008 liikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä on vaihdellut välillä 340 - 380 henkeä vuodessa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 9.3.2006 on esitetty yhteensä 37 toimenpidettä, jotka valmistellaan ja toteutetaan vuosina 2006 - 2010.

Seuraavaan on koottu toimenpiteistä ne, joita on esitetty kuntien vastuulle:

1. Tätä periaatepäätöstä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri viranomais-ten kesken ja tällä tuetaan sisäisen turvallisuuden ohjelman etenemistä.
17. Jatketaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on taajamien ja asuinalueiden liikenteen rauhoittaminen. Nopeusrajoitusten suunnittelun lähtökoh- tana asutuskeskuksissa tulee olla 40 km/h ja asuinalueilla 30 km/h. Kor- keampia nopeuksia sallitaan käytettäväksi vain, jos käytettävissä on riit- tävään erotteluun perustuvat jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden väy- lät ratkaisut. Nopeuksien hillitsemiseksi nopeusrajoitusten noudattamista tuetaan myös rakenteellisilla ratkaisuilla. (kunnat, Tiehallinto)
18. Kehitetään liikenteen tiedotus- ja ohjausjärjestelmiä, joilla voidaan mm. liikenneinformaatiota, esimerkiksi vallitseva nopeusrajoitus, ilmaista ajo- neuvossa olevilla laitteilla. Huolehditaan, että järjestelmät kattavat myös kuntien katuverkot. (Tiehallinto, kunnat)
19. Koulumatkojen turvallisuuden parantamiseksi kiinnitetään huomiota lii- kennekasvatukseen toteutumiseen opetussuunnitelmien mukaisesti myös käytännössä sekä toteutetaan koulukohtaisia turvallisuuskampanjoita osana kuntien liikenneturvallisuutta edistäviä toimenpiteitä. (Opetushalli- tus, koulut, kunnat, Tiehallinto, Liikenneturva)

27. Laajennetaan alkolukon käyttöä. Alkolukon yleistymistä ammattiliikenteessä edistetään vapaaehtoisin ja lainsäädännöllisin toimenpitein. Eri-tyisesti julkisen sektorin toimiessa kuljetuspalvelujen hankkijana, tulee alkolukon käyttäminen asettaa hankinnan kilpailutekijäksi tai -vaatimukseksi. Edistetään alkolukon käyttöä koulu- ja muissa erityisryhmien kuljetuksissa selvittämällä tulisiko alkolukko määrätä näissä pakolliseksi. (LVM, lääninhallitukset, kunnat)

4.2 Tiehallinto

Tiehallinnon liikenneturvallisuusohjelma on juuri päivitetty (2008). Liikenneturvallisuusohjelma perustuu valtioneuvoston 9.3.2006 tekemään periaatepäätökseen sekä liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunnan valmistelemaan suunnitelmaan Tieliikenteen turvallisuus 2006 - 2010.

Tiehallinnon liikenneturvallisuuspolitiikan keskeinen sisältö on, että:

- Tiehallinto sitoutuu yhteiskunnan asettamaan liikenneturvallisuuden parantamistavoitteeseen ja edistää sitä käytettävissä olevilla resursseilla
- Tiehallinnon päämääränä on suunnitella ja toteuttaa tehokkaita toimia tieverkon liikenneturvallisuusongelmien ratkaisemiseksi ja liikennekuolemien vähentämiseksi yhteistyössä muiden tahojen kanssa
- Tiehallinnon päämääränä on myös kehittää turvallisuutta edistäviä menettelyjä ja arvioida jatkuvasti toimintansa liikenneturvallisuusvaikutuksia.

Tarkempia tavoitealueita on määritelty kuusi, ja niiden sisältö on seuraava:

1) KOHTAAMISONNETTOMUUDET PÄÄTEILLÄ

Tavoitteena on päätieverkon nykyaikaistaminen – erityisesti yksiajorataisten pääteiden kohtaamisonnettomuuksien vähentäminen.

2) JALANKULKIJOIDEN JA PYÖRÄILIJÖIDEN ONNETTOMUUDET

Tavoitteena on vähentää taajamissa ja niiden lähialueilla jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden onnettomuuksia

3) LIIAN SUURI AJONOEUS

Tavoitteena on kehittää nopeusrajoitusjärjestelmää sekä toteuttaa toimenpiteitä, jotka edesauttavat nopeusrajoitusten noudattamista

4) LIIKENNEONNETTOMUUKSIEN VAKAVUUDEN LIEVENTÄMINEN

Tavoitteena on liikennekuolemien vähentämisen lisäksi lieventää onnettomuuksien vakavuutta kaikilla tieverkon osilla

5) PÄIHDEONNETTOMUUDET

Tavoitteena on, että Tiehallinto osallistuu yhteistyöhön päihdeonnettomuuksien vähentämiseksi

6) AMMATTILIIKENTEEN ONNETTOMUUDET

Tavoitteena on, että Tiehallinto osallistuu yhteistyöhön ammattiliikenteen onnettomuuksien vähentämiseksi

4.3 Itä-Suomen lääninhallitus

Itä-Suomen läänin liikenneturvallisuuksuunnitelma 2007 - 2011 on valmistunut maaliskuussa 2007. Läänin liikenneturvallisuuksuunnitelmassa on kirjattu, että Itä-Suomen läänissä noudatetaan valtakunnalliseen liikenneturvallisuuksuunnitelmaan kirjattua liikenneturvallisuusvisiota, jonka mukaan kenenkään ei tarvitse kuolla tai vakavasti loukkaantua liikenteessä.

Tavoitteena on, että liikennekuolemat ja loukkaantumiset vähenevät niin, että liikennekuolemia on vuonna 2011 enintään 35 ja loukkaantumisia enintään 500.

Liikenneturvallisuuksuustyö on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa. Siinä on huomioitava kaikki ikäryhmät ja tiellä liikkujat. Itä-Suomen läänin liikenneturvallisuuksuunnitelman tavoitteina ovat:

- 1) Pääteiden kohtaamisonnettomuuksien vähentäminen
- 2) Jalankulku- ja pyöräilyonnettomuuksien vähentäminen asutuskeskuksissa
- 3) Nopeuksien hillitseminen
- 4) Päihdeonnettomuuksien vähentäminen
- 5) Ammattiliikenteen onnettomuuksien vähentäminen
- 6) Onnettomuuksien seurausten lieventäminen
- 7) Vesi- ja maastoliikenteen onnettomuuksien vähentäminen

Tavoitteita toteutetaan vuosittaisten teemojen kautta, jotka ovat:

2009	Vesi-, loma- ja vapaa-ajanliikenne
2010	Koululaiset
2011	lakkäät

4.4 Rautavaaran kunta

Liikenneturvallisuuksuunnitelman yhteydessä määriteltiin Rautavaaran liikenneturvallisuuksutavoitteet valtakunnallisten ja Itä-Suomen läänin tavoitteiden pohjalta. Pitkän aikavälin tavoite on kirjattu valtakunnallisen liikenneturvallisuuksuvision mukaisesti. Täsmennetyissä tavoitteissa painotetaan kevyen liikenteen edellytysten parantamista sekä liikenneturvallisuuksuustyön ja asennekasvatuksen kehittämistä.

Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.

Yleistavoitetta täsmennetään seuraavilla liikenneturvallisuustyön tavoitteilla:

- 1) Kevyen liikenteen onnettomuuksien vähentäminen sekä loukkaantumisen seurausten lieventäminen
- 2) Kevyen liikenteen turvavälineiden käytön lisääminen
- 3) Liikennesääntöjen noudattamisen sekä liikennekäyttäytymisen parantaminen
- 4) Liikenneympäristön parantaminen kevyen liikenteen ehdoilla
- 5) Ajonopeuksien hillitseminen
- 6) Päihdeonnettomuuksien vähentäminen

Liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttamiseksi noudatetaan Itä-Suomen läänin vuositeemoja. Teemojen avulla voidaan keskittyä vuosittain erityisesti yhden osa-alueen kehittämiseen unohtamatta silti muitakaan liikenteen osa-alueita.

5 TOIMENPITEET LIIKENNEYMPÄRISTÖN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Onnettomuustarkastelun ja ongelma-analyysin pohjalta on suunniteltu liikenneympäristön toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi ja onnettomuusriskin pienentämiseksi. Yksityiskohtainen luettelo toimenpiteistä on liitteenä 1.

5.1 Rakenteelliset toimenpiteet

Kirkonkylän alueelle esitetyt toimenpiteet kohdistuvat lähinnä pääväylille sekä koulukeskuksen ympärille. Toimenpiteillä pyritään parantamaan erityisesti kevyen liikenteen olosuhteita. Rakenteelliset sekä liikenteenohjaustoimenpiteet kirkonkylällä on esitetty kuvassa 5-2.

Pääväylille (maantiet 87, 580 ja 582) esitetään suojatien keskisaarekkeiden ja korotettujen suojateiden rakentamista. Toimenpiteillä pyritään parantamaan kevyen liikenteen olosuhteita sekä hillitsemään pääväylillä käytettäviä ajonopeuksia.

Keskisaarekkeita esitetään rakennettavaksi pääväylien nykyisten suojateiden kohdalle taajaman reuna-alueille. Tällöin saarekkeet parantavat kevyen liikenteen turvallisuutta, mutta toimivat samalla ns. porttikohtina, joilla viestitetään autoilijoille saapumisesta taajama-alueelle.

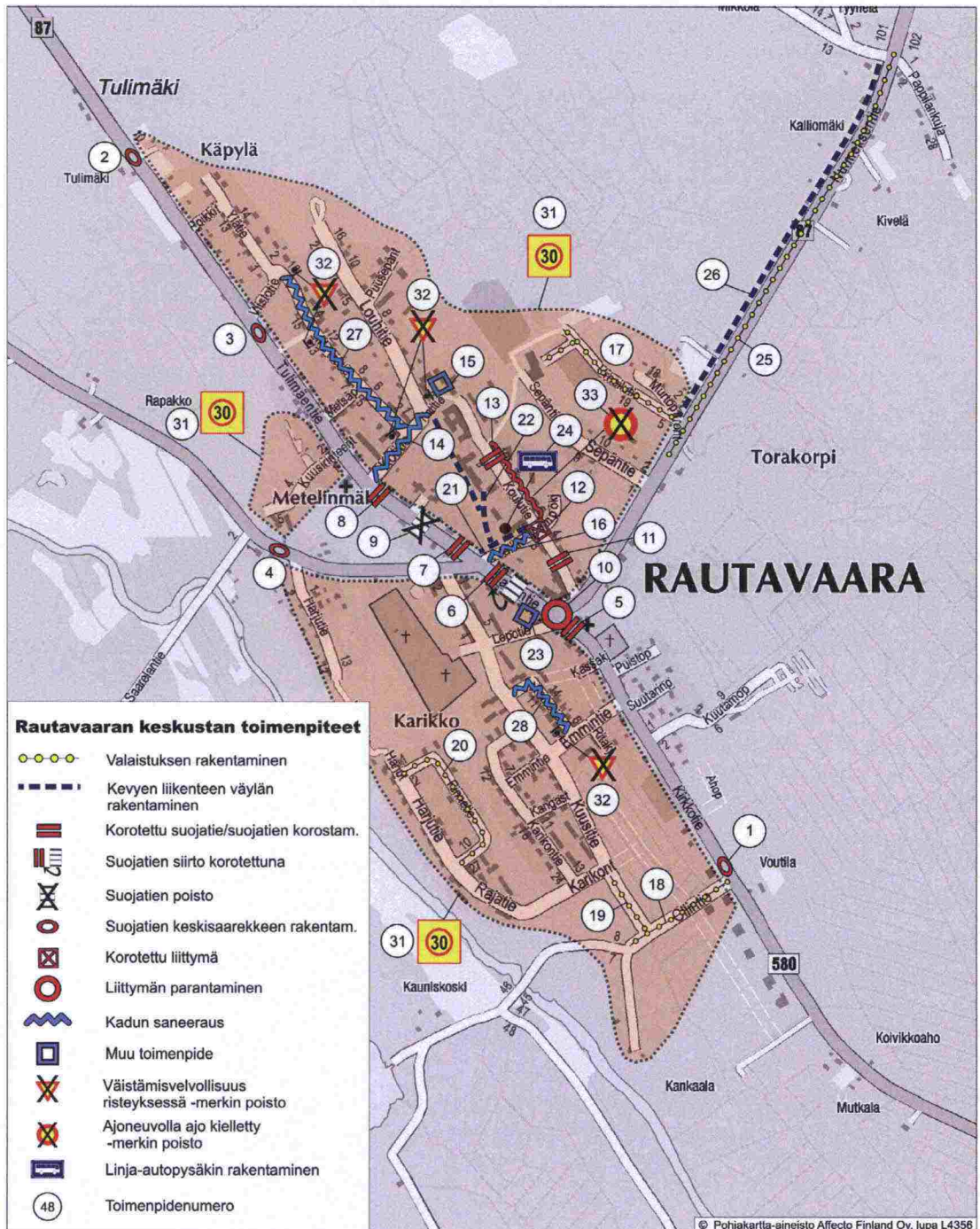

Kuva 5-1. Rautavaaran pääväylien pääliittymät ovat laajoja ja niiden ylittäminen kevyelle liikenteelle turvatonta. Molempia pääliittymiä esitetäänkin parannettavaksi liittymien molemmille puolin rakennettavien korotettujen suojateiden avulla.

Korotetut suojatiet esitetään rakennettavaksi Nurmeksentien (kt 87) ja Kotitien liittymien välille. Samalla esitetään yhden suojatien poistoa sekä yhden

suoja tien siirtämistä. Suojateiden korotukset on erinomainen keino parantaa liikenneturvallisuutta ja hillitä ajonopeuksia. Oikein toteutettuna ja nopeusrajoituksia noudattaen korotukset eivät heikennä esim. raskaan liikenteen kulua. Korotettuja suojateita esitetään rakennettavaksi yhteensä neljä kuten myös suojateiden keskisaarekkeitakin.

Kuva 5-2. Rautavaaran kirkonkylään esitetyt toimenpiteet.

Lisäksi kt 87 (Nurmeksentie) ja mt 580 (Kirkkotie) liittymäaluetta esitetään kavennettavaksi. Nykyinen liittymäalue on laaja ja heikentää kevyen liikenteen turvallisuutta tien ylityksessä.

Koulutiellä on nykyisin Vältien ja terveysaseman välillä liikennemerkein osoitettu ajoneuvoilla ajo kielletty. Kieltoa ei käytännössä noudateta, vaan tiellä on läpiajoliikennettä Kotitieltä Vältielle. Koulutielle esitetään ajoneuvoilla ajo kielletty -merkin poistamista sekä liikenteen rauhoittamista rakenteellisin toimenpitein. Koulutielle esitetään kolmen korotuksen rakentamista, joista yksi on korotus virastotalon pohjoispuolelle, yksi korotettu liittymäalue Koulutien, Vältien ja Lämpökujan liittymään sekä yksi korotettu suojatie koulukeskuksen ja koulun ruokalan kohdalle.

Kuva 5-3. Koululaiset kulkevat ruokailemaan Koulutien toisella puolella olevaan ruokalaan. Ylituskohdalle esitetään korotetun suojatien rakentamista.

Korotetun liittymän rakentamisen yhteydessä esitetään kirjaston pihaliittymä siirrettäväksi Koulutielle, liittymän pohjoispuolelle. Koska liittymäalue on nykyisin laaja ja jäsentymätön, pyritään liittymäalueen korotuksella ja kirjaston liittymän siirrolla selkeyttämään ja kaventamaan liittymäaluetta.

Tievalaistus esitetään täydennettäväksi niille kaduille, joilta se vielä puuttuu. Katuvalaistus puuttuu Urheilutieltä, Ollintieltä, Rinnetieltä ja osalta Kuusitieltä. Lisäksi tievalaistusta esitetään jatkettavaksi kantatiellä 87 (Nurmeksentie) Pappilanmäelle asti.

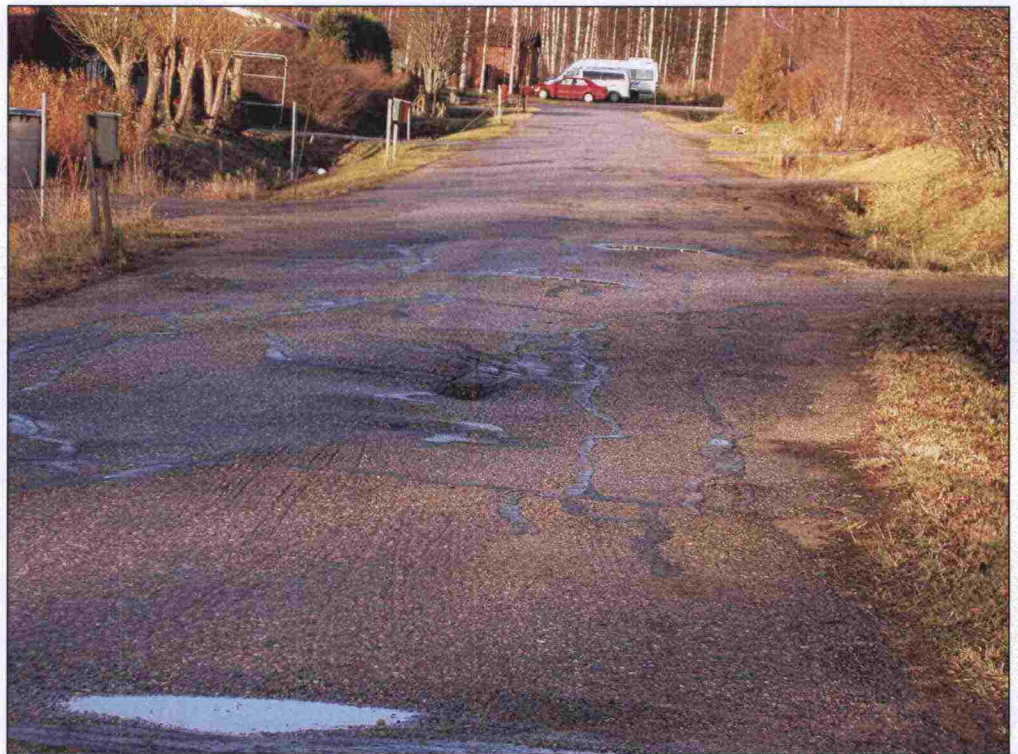
Kevyen liikenteen väyliä Rautavaaran kirkonkylällä on ainoastaan pääväylillä. Nykyistä kantatien 87 (Nurmeksentie) väylää esitetään jatkettavaksi Pappilanmäelle asti.

Katuverkolla uusi kevyen liikenteen väylä esitetään rakennettavaksi Vältielle tien pohjoispuolelle sekä Vältieltä torin kohdalta koulukeskukselle. Vältien kevyen liikenteen väylällä kavennetaan Vältien katualuetta sekä selkeytetään kevyen liikenteen asemaa koulukeskuksen ja kirjaston ympäristössä.

Kuva 5-4. Koulutien, Vältien ja Lämpökujan liittymäalue on erityisen laaja ja vaikeasti hahmotettavissa. Samaan alueeseen liittyy vielä kirjaston pihaliittymä. Liittymäalue esitetäänkin kunnostettavaksi, kavennettavaksi ja korotettavaksi.

Kuva 5-5. Notkotien kunto vaatii korjaamista.

Muina rakenteellisina toimenpiteinä kirkonkylän kaduille esitetään perusparannettavaksi ensisijaisesti Kotitie, Metsätie sekä Notkotie.

Kuva 5-6. Lepotien alussa on vaikea erottaa varsinaista katualuetta kauppojen piha-alueista.

Lepotien sekä kauppojen piha-alueiden välinen tila on laaja, eikä piha-alueita ei ole mitenkään erotettu katualueesta. Erottaminen esitetään tehtäväksi rakenteellisesti, jolloin piha-alueille tulee selkeät tonttiliittymät. Myös Kotitiellä vanhusten palvelukodin piha-alue on tarpeen erottaa rakenteellisesti Kotitien katualueesta.

Välitielle esitetään kunnollisen linja-autopysäkin rakentamista. Nykyinen laaja piha-alue tulisi rajata selkeämmin eri toiminnoille; linja-autolle, koululaisten saattoliikenteelle sekä kevyelle liikenteelle.

5.2 Liikenteenohjaustoimenpiteet

Yleisenä liikenteenohjaustoimenpiteenä esitetään kaduille 30 km/h aluerajoitusta. Aluerajoitus kattaisi koko katuverkon. Pääväylille jätetään keskustan kohdalla voimaan 40 km/h rajoitukset.

Samalla esitetään, että kirkonkylän alueella pääväylät ovat etuajo-oikeutettuja, mutta muuten katuverkolla liittymät ovat tasa-arvoisia. Täten väistämisvelvollisuutta osoittavat kolmiot poistettaisiin seuraavista liittymistä:

- Kotitieltä Louhitien liittymästä
- Metsätieltä Kotitien liittymästä
- Metsätieltä Viistotien liittymästä
- Nimettömältä kadulta Metsätien liittymästä
- Notkotieltä Emmintien liittymästä

Liikennemerkkien sijoitteluun tulee kiinnittää huomiota ja merkkien näkyvyys tulee jatkuvasti varmistaa.

Kuva 5-7. Liikennemerkkien sijoittelussa tulee varmistaa, että merkin näkyvyys säilyy (esimerkki Kuusirinteentieltä).

5.3 Muut toimenpiteet

Muina toimenpiteinä esitetään maantien 870 Kajaani - Rautavaara parantamista. Maantiellä on erityisesti raskaan liikenteen määrät lisääntyneet Talvi-vaaran kaivostoiminnan myötä, mikä näkyy tien kunnon heikkenemisenä.

Kuva 5-8. Maantiellä 870 raskaan liikenteen määrät ovat lisääntyneet, mikä näkyy tien kunnon heikkenemisenä.

Paljakan maantielle 16451 Kiparintien liittymään esitetään näkemien parantamista. Näkemien parantaminen vaatii liittymän eteläpuolelta olevan leikkauksen loiventamista ja maantien tasauksen parantamista.

Kuva 5-9. Maantiellä 16451 Kiparintien liittymässä näkemät etelän suuntaan ovat puutteelliset.

5.4 Valvonta

Liikennevalvonnalla voidaan parantaa liikenneturvallisuutta sekä luoda turvallisuuden tunnetta. Sen vuoksi valvontaa tulisi suorittaa riittävästi. Valvontakampanjoista tulee tarvittaessa myös tiedottaa kuntalaisia. Rautavaaralla ylinopeudet koettiin ongelmiksi erityisesti kirkonkylän alueella. Ajoneuvojen ylinopeusvalvonnan lisäksi valvontaa tulisi kohdistaa mopoilijoihin.

Ylinopeuksien hillitsemisen keinoja ovat nopeusrajoitusten alentaminen, hidasteratkaisut, valvonta ja asennekasvatus. Rautavaaran kirkonkylän alueella nopeuksien hillitsemiseksi esitettiin korotettujen suojateiden ja liittymäalueiden rakentamista sekä nopeusrajoitusmuutoksia. Asennekasvatukseen liittyvät toimenpiteet on esitetty luvussa 6 ja niiden toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota. Valvontaa esitetään lisättäväksi poliisin toimesta käytössä olevien resurssien mukaan.

5.5 Kunnossapito

Teiden ja katujen kunnossapito on tärkeä osa liikenneturvallisuutta. Rautavaaran alueella teiden ja katujen kunnossapitoon liittyviä ongelmia olivat tei-

den ja katujen huono kunto sekä erityisesti katujen ja alemman tieverkon talvikunnossapito. Myös lumivalleja liittymien näkemästeinä pidettiin ongelmana kirkonkylän alueella.

Korkeisiin lumivalleihin voidaan vaikuttaa talvihoidon laatukriteereillä ja niiden valvonnalla. Lisäksi kunnossapitäjiä tiedottamalla ja kouluttamalla voidaan vaikuttaa talvihoidon toimintatapoihin. Kun laatukriteerejä pidetään nykyisellään riittävinä, tulee valvontaan kiinnittää enemmän huomiota erityisesti katuverkon osalta. Tiedottamiseen ja kouluttamiseen liittyvät toimenpiteet on esitetty luvussa 6.

5.6 Toteuttamisohjelma

Toteuttamisohjelmaa laadittaessa on otettu huomioon Rautavaaran kunnan ja Savo-Karjalan tiepiirin rahoitusmahdollisuudet, hankkeiden kiireellisyys sekä toimenpiteiden tehokkuus (onn.vähennemä/ kustannukset). Kaikki toimenpiteet on listattu liitteeseen 1. Toimenpiteet on ryhmitelty kolmeen kiireellisyysluokkaan, joiden toteuttaminen vie 3 - 4 vuotta rahoitusmahdollisuuksista riippuen.

Kiireellisyysluokkien ohjeelliset ajoitukset ovat:

- Kiireellisyysluokka I vuodet 2009 - 2012
- Kiireellisyysluokka II vuodet 2013 - 2016
- Kiireellisyysluokka III vuoden 2016 jälkeen

Toteuttamisohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden kustannukset ovat yhteensä 0,87 milj.€, joista rakenteellisten toimenpiteiden kustannukset ovat 99 %.

Toteuttamisvastuun mukaan toimenpiteet jakaantuvat siten, että Savo-Karjalan tiepiirin vastuulla olevien toimenpiteiden kustannukset ovat yhteensä 0,27 milj.€ (31 % kokonaiskustannuksista) ja kunnan vastuulla olevat toimenpiteet yhteensä 0,61 milj.€ (69 %).

Taulukko 5-1. Yhteenvedo toteuttamisohjelmasta.

Toimenpideryhmä	Kustannukset (1 000 €)				Onn. vähenemä (hvjo/ v)
	Kiireellisyysluokka				
	I	II	III	Yht	
Rakenteelliset toimenpiteet/ Vastuutaho					
Tiehallinto	41,8	-	227,0	268,8	0,027
Rautavaara	140,0	192,7	259,0	591,7	0,021
Yhteensä	181,8	192,7	486,0	860,5	0,048
Liikenteenohjaustoimenpiteet/ Vastuutaho					
Tiehallinto	-	-	-	-	-
Rautavaara	8,1	-	-	8,1	-
Yhteensä	8,1	-	-	8,1	-
Yhteensä	189,9	192,7	486,0	868,6	0,048

Toimenpideohjelman ulkopuolelle jätettiin maantien 870 parantaminen, jonka kustannusarvio on noin 1,4 milj. €.

Kiireellisyysluokkaan I kuuluvien toimenpiteiden kustannukset ovat noin 0,19 milj.€ (22 % kokonaiskustannuksista), joista tiepiirin vastuulla on 22 % ja kunnan vastuulla 78 %. Kiireellisyysluokan II toimenpiteiden kustannukset ovat myös noin 0,19 milj.€ (22 %), mutta luokan kaikki toimenpiteet ovat kunnan vastuulla. Kiireellisyysluokan III toimenpiteiden kustannukset ovat noin 0,49 milj.€, joista 47 % on tiepiirin vastuulla ja 53 % kunnan.

5.7 Toimenpiteiden liikenneturvallisuusvaikutukset

Esitettyjen toimenpiteiden liikenneturvallisuusvaikutukset on arvioitu Tarva 4.9 -ohjelmalla. Ohjelmalla pystytään laskemaan tien parannustoimenpiteiden keskimääräinen vaikutus henkilövahinkoon johtaneisiin onnettomuuksiin.

Toimenpiteiden arvioidaan vähentävän 0,048 henkilövahinkoon johtavaa onnettomuutta vuodessa. Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien toimenpiteiden vaikutus merkitsee noin 2 % vähennystä viime vuosien keskimääräisestä noin 2 henkilövahinko-onnettomuudesta/ vuosi.

Toimenpiteiden kustannustehokkuutta kuvastaa se, että yhden henkilövahinko-onnettomuuden vähentäminen vuodessa maksaa noin 18,1 milj.€. Toimenpiteiden avulla saatavaksi kansantaloudelliseksi onnettomuuskustannusten säästöksi arvioidaan noin 18 576 €/ vuosi (yksikköhintana 387 000 €/ henkilövahinkoon johtanut onnettomuus).

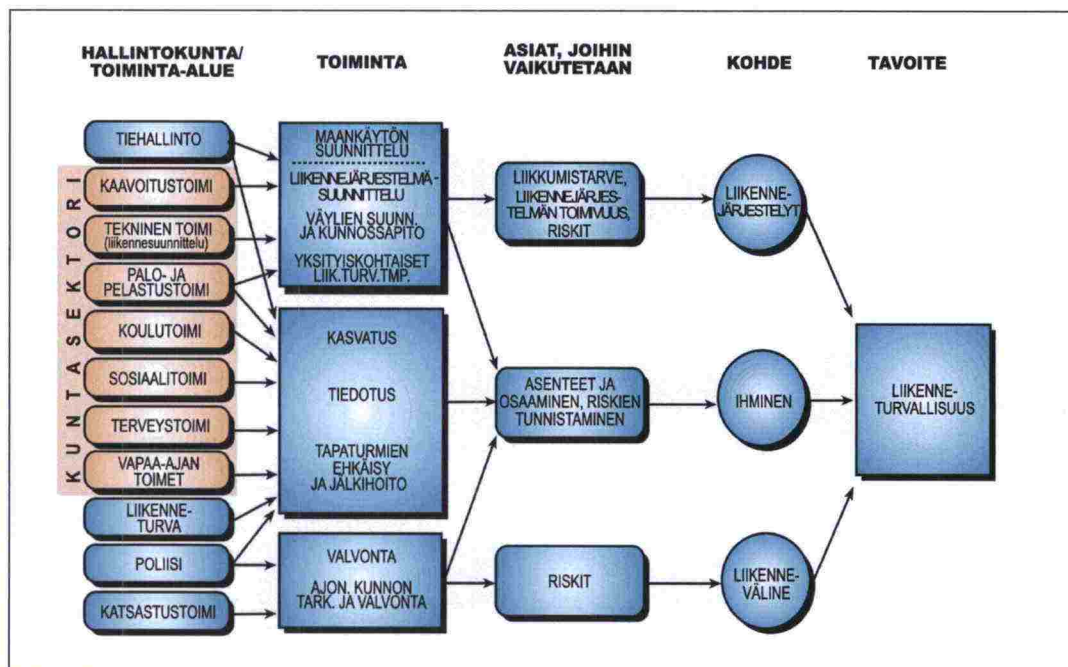
6 LIIKENNETURVALLISUUSTYÖN ORGANISOINTI JA KEHITTÄMINEN

6.1 Taustaa liikenneturvallisuustyölle

Liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelman eli kasvatus-, valistus- ja tiedotussuunnitelman tavoitteena on luoda perusta suunnitelmalliselle ja jatkuvalle liikennekasvatustyölle, jolla vaikutetaan ihmisten asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen. Suunnittelun päämääränä oli asettaa liikenneturvallisuustyölle yhteiset tavoitteet ja saada kukin hallinnonala toteuttamaan tavoitteiden mukaista osuuttaan. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä siten, että hallinnonalat itse määrittivät asiakasryhmiensä tarpeet ja toiminnan tavoitteet sekä vastuutahot toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Liikenneturvallisuustyön tavoitteet pitäisi tuoda osaksi jokaisen hallinnonalan omia tavoitteita. Liikenneturvallisuustavoitteiden pitäisi olla osana toiminnalle asetettuja tulostavoitteita. Toimintasuunnitelman avulla asetetut tulostavoitteet jäsentyvät käytännön toimenpiteiksi. Lisäksi toimintasuunnitelmien avulla tulostavoitteiden toteutumista voidaan seurata.

Liikenneturvallisuus muodostuu liikenneympäristön turvallisuudesta, käytössä olevien liikennevälineiden turvallisuudesta sekä tienkäyttäjien tekemistä ratkaisuksista ja käyttäytymisestä (kuva 6-1).

Kuva 6-1. Kuntasektorin vaikutusmahdollisuudet liikenneturvallisuustyössä.

Liikenneympäristöön ja liikennevälineisiin kohdistuvien toimenpiteiden ohella on tärkeää vaikuttaa tienkäyttäjien asenteisiin, osaamiseen ja riskien tunnistamiseen. Tienkäyttäjän tekemiin ratkaisuihin ja tilanteiden tulkintoihin vaikuttavat lapsesta saakka opitut asenteet, liikennesääntöjen tunteminen ja

noudattaminen sekä kyky hallita ajoneuvoa. Myös tietoisuus omista rajoitteista ja niiden huomioonottaminen parantavat henkilökohtaista turvallisuutta. Asenteisiin voidaan vaikuttaa useiden hallintokuntien toimialoilla kunnan työntekijöiden kohdatessa kuntalaisia jokapäiväisissä rutiineissa.

Pienille lapsille ja heidän vanhemmilleen sekä kouluikäisille suuntautuvaa kasvatusta ja tiedotusta tehdään neuvoloissa, päivähoidossa ja kouluissa. Vapaa-ajan toimi tavoittaa aktiivi-ikäistä väestöä harrastusten parissa. Terveystarkastusten yhteydessä voidaan tuoda esille fyysisen kunnon aiheuttamia rajoituksia ympäristön havainnoinnille, reagointinopeudelle ja siten liikenteessä liikkumiselle.

Hallintokuntien ohella tiedotusta ja kasvatusta tekevät mm. Liikenneturva, poliisi ja Tiehallinto. Näiden apua ja yhteistyötä kannattaa hyödyntää kuntasektorin liikenneturvallisuuksuustyössä.

6.2 Liikenneturvallisuuksuustyön nykytila

Liikenneturvallisuuksuustyön nykytilan kuvaus on koottu eri hallinnonalan alatyöryhmien toimesta. Nykytilan kartoituksessa käytetty kysymysluettelo on liitteenä 2.

Koulutoimessa liikenneturvallisuuksuustyön kohteina ovat mm. oppilaat ja heidän huoltajansa, koulukuljetusten toteuttajat sekä koulumatkojen reiteillä liikkuvat ja asuvat. Koulujen liikennekasvatus on sisällytetty opetussuunnitelmiin.

Kouluissa normaalitoimintaan kuuluu:

- Liikenne- ja liikenneturvallisuuksukasvatus kouluissa ja esikouluissa (turvalliseen liikennekäyttäytymiseen opettaminen).
- Koulukuljetusten järjestäminen
- Koulupäivän aikana tehtävät siirtymiset paikasta toiseen, esim. kirkkoon, kirjastoon tai pyöräily urheilukentälle tai pyöräretket yleensä.
- koululla on suositus, että 1 - 2 -luokkaiset tulevat kävellen kouluun.

Konkreettisina toimina koulutoimen osalta voidaan mainita mm.:

- koulujen toiminta perustuu opetussuunnitelmiin, joihin sisältyy myös liikenneturvallisuuksasiat.
- kouluissa on järjestetty myös teematilaisuuksia, esim. viimeisimpänä kunnan harrastemessut.
- poliisi on käynyt koululla noin parin vuoden välein kertomassa liikenteeseen liittyvistä asioista (polkupyörät, mopot, jalankulkijat).
- Pelastustoimen kanssa yhdessä on järjestetty vuosittain Nou Hätä - tapahtuma 8-luokkalaisille.

Koulutoimessa liikenneturvallisuuksuustyön suurimpana ongelma on koettu henkilöstön vähäiset tai puutteelliset resurssit niin määrärahojen kuin ajan puutteenkin osalta ylimääräiseen opetussuunnitelman ulkopuoliseen toimintaan. Oppimateriaalien suhteen ongelmia ei ole, vaan aineistoa on löydetty ja saatu tarvittava määrä. Myöskään oppilaiden motivaation puute ei pitäisi olla

ongelma koulumaailmassa. Onnistuminen riippuu siitä, miten toiminta suunnitellaan ja tarjoillaan oppilaille sekä muille koulutoimen toimijoille.

Sosiaalitoimessa asiakas- ja kohderyhmiä ovat ikääntyneet, pitkäaikaissairaat ja vammaiset aikuiset, kehitysvammaiset nuoret ja aikuiset sekä lapset ja nuoret vanhempineen. Terveysaseman asiakasryhmän muodostavat pääasiassa kaikki kuntalaiset, joten asiakkaita on vauvasta vaariin.

Perusturvan tehtävät liikenneturvallisuuteen liittyen:

- Neuvolassa annetaan opastusta turvavälineiden käyttöön.
- Nuoret tulevat perusturvan piiriin kouluterveyden huollon jälkeen vasta ajokorttia haettaessa.
- Liikennevalistustyötä tehdään erityisesti ajokyvyn arviointiin joutuvien kanssa sekä erilaisten riippuvuuksien takia hoitoon joutuvien kanssa. Valistusta annetaan lääkkeiden vaikutuksesta huomiokykyyn ja liikenteeseen.
- Kotihoidon puolella tehdään myös ajokyvyn arviointia sekä demen-tiatestejä. Kodinhoitajille liikenneturvallisuusasiat ovat myös osin työ-turvallisuusasioita.
- Kehitysvammahuolto ohjaa ja harjoittaa asiakkaitaan turvalliseen liik-kumiseen liikenteessä käytännön tilanteissa.
- Lastensuojelu puuttuu poliisilta tulleen ilmoituksen perusteella nuoren tilanteeseen ja antaa laillisuus- ja päihdekasvatusta, jos nuori on syy-listynyt rikokseen (alaikäisenä mopoilu tai autoilu, päihtyneenä ajami-nen tms.). Perhetyöntekijät ohjaavat käytännön tilanteissa asiakas-perheiden lapsia liikenteessä liikkumisessa.
- Kouluterveydenhoitaja käy kaikkien kanssa koulussa läpi liikennetur-vallisuusasioita, kuten ala-asteella pyöräilykypärän käyttö, turvallinen koulutie, 1- ja 2-luokkalaisia ohjataan tulemaan jalkaisin kouluun ja yläasteella käydään läpi mopokortti-ikäisille kypärän käyttö sekä päih-teet.
- Liikenneturvan materiaalia on käytetty (esim. neuvolat, koulutervey-denhoito).
- Vanhus- ja vammaistyössä yhteistyökumppanina ovat olleet eläkeläis- ja vammaisjärjestöt sekä ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto, lisäksi kansalaisopisto, kun on järjestetty autoilijan kuntokurssi ikään-tyneille. Tekniseen toimeen on välitetty toiveita liukkauden poistosta, hiekoituksesta, levähdyspenkeistä, turvakaiteista ja liikkumisesteistä. Lisäksi yhteistyötahoja ovat olleet poliisi ja terveydenhuolto.
- yhteistyötä on tehty SPR:n kanssa.
- MLL on hankkinut käyttöönsä turvavälineitä, joita halukkaat voivat vuokrata käyttöönsä.

Ongelmaksi koetaan mm. tietyissä tilanteissa asiakkaiden torjuva suhtautu-minen liikenneturvallisuusvalistukseen. Vaikka kuntalaisia tavataan perus-terveydenhuollon kautta, ei perusturva välttämättä tavoita kaikkia kuntalaisia. Perusturvan puolella ei ole järjestetty henkilökunnalle tai kaikille avoimia ti-laisuuksia.

Nuorisotoimiston kohderyhmänä ovat nuoret ja lapset.

Liikenneturvallisuusasiat eivät kuulu tehtäviin normaalioloissa, mutta mm. mopoikäisille nuorille on nuorisotiloissa teroitettu liikennekulttuurin merkitystä.

Konkreettisina toimina on:

- Nuorisotilan seinälle koottu lähinnä mopoiluun liittyviä lehtijuttuja.
- Poliisi on käynyt nuorisotalolla kertomassa mopoiluun liittyvistä asioista.
- Helmikuun alussa 2009 on tarkoitus järjestää eri seurojen kanssa tapaaminen, jossa myös liikenneasioistakin voidaan eri toimijoiden kanssa keskustella (esim. mopojen käyttö yhteisillä alueilla).
- Halua osallistua eri tapahtumiin löytyy.

Tekninen toimi vastaa siitä, että liikenneväylät ja alueet ovat turvallisesti liikuttavassa kunnossa sisältäen suunnittelun, toteutuksen ja kunnossapidon. Liikenneympäristön turvallinen suunnittelu aloitetaan jo kaavoitusvaiheessa, jolloin tehdään oleelliset maankäytön ratkaisut.

Asiakkaita ja kohderyhmiä ovat:

- Tienkäyttäjät kaduilla ja yleisillä teillä
- Yritykset
- Poliisi

Liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä ovat mm.

- Asiakkaiden aloitteiden käsittely ja toimenpiteet niiden johdosta (liikennemerkkit yms.)
- Kadun/ tien kunnossapito ympärivuotisesti siten, että liikkuminen on tienkäyttäjille turvallista
- Katualueella toimivien urakoitsijoiden työn opastaminen ja valvominen
- Pelastuskoulutukseen sisältyy myös liikenneasiat.

Teknisen toimen tekemät toimenpiteet ovat toistaiseksi keskittyneet fyysisten toimenpiteiden toteutukseen.

Yhteenveto nykytilanteesta

Liikennekasvatus, -valistus ja -tiedotustyö on Rautavaaralla ollut monipuolista, mutta potentiaalia toiminnan tehostamiseksi kunnasta löytyy. Liikenneturvallisuustyö tapahtuu pitkälti osana eri hallintokuntien normaalia toimintaa, mutta myös pelkästään liikennevalistukseen ja -turvallisuuteen liittyviä tapahtumia ja toimintoja on jonkin verran toteutettu.

Hallinnonalojen välisessä yhteistyössä on kehittämisen tarvetta. Vaikka yhteistyötä poliisin, Liikenneturvan ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa on tehty, yhteistyön lisääminen kunnan sisällä toisi lisää tehokkuutta toimintaan.

Jossain määrin liikenneturvallisuustyön ongelmaksi koetaan resurssipula ja ajan puute. Koulutusta ja konsultointia tarvitaan oman henkilöstön osaamisen ja liikenneturvallisuustietämyksen vahvistamiseksi.

6.3 Liikenneturvallisuustyön toimentasuunnitelma

Liikenneturvallisuustyön KVT-suunnitelma koostuu hallinnonalakohtaisista osasuunnitelmista, joissa on esitetty, kuinka liikenneturvallisuustyötä toteutetaan osana hallinnonalan normaalia toimintaa. Kullakin hallinnonalalla on omasta toiminnasta lähtien mietitty liikenneturvallisuustyön kohderyhmät ja aihealueet, keinot ja toimenpiteet sekä toteuttamisen vastuu- ja yhteistyötahot. Toimentasuunnitelmassa on esitetty kaikkiaan 89 erilaista toimentapidettä tai keinoa, joilla liikenneturvallisuutta voidaan Rautavaaralla parantaa.

Hallinnonalakohtaiset toimentasuunnitelmat on laadittu taulukkomuotoon. Eri suunnitelmat ovat tämän raportin liitteinä 3 - 5. Lisäksi suunnitelmaan on koottu luettelo kuhunkin kohtaan liittyvästä Liikenneturvan aineistosta.

Tavoitteena on, että toimentapiteitä toteutetaan yhteistyössä eri hallintokuntien kesken. Toiminnan tehon ja yhteistyön parantamiseksi suunnitelmassa on määriteltä erityiset vuositeemat. Vuositeemoina käytetään Itä-Suomen läänin vuositeemoja. Näiden ympärille voidaan rakentaa kunkin vuoden liikenneturvallisuussuunnitelmat, hallinnonalojen yhteiset tapahtumat ja liikenneturvallisuudesta tiedottaminen. Vuositeemojen ympärille voidaan rakentaa myös muuta kuin suunnitelmassa esitettyä liikennekasvatustyötä.

Vuositeemat helpottavat liikennekasvatustyöstä tiedottamista. Tietyn teeman ympärille rakennettu tiedottaminen on helpompaa liikennekasvatuksen vastuutahoille, tiedotusvälineille ja kuntalaisille, koska liikenneturvallisuudesta annettava informaatio on yhtenäistä.

Vuositeema 2009: Vesi-, loma- ja vapaa-ajanliikenne

- Liikkumien vapaa-ajalla ja pimeällä; koskee erityisesti jalankulku- ja pyöräliikennettä
- Ohikulkuliikenne
- Moottorikelkkailu

"Vesi-, loma- ja vapaa-ajanliikenne" -teeman alle voidaan koota useita työn kuluessa esiin tulleita ongelma-alueita ja kehittämiskohteita. Teemasta löytyy osa-alueita, joihin eri hallinnonaloilla on helppo löytää omaa sisältöä.

Vuositeema 2010: Koululaiset

- Lasten liikennekasvatuksen korostaminen
- Nuorten liikkuminen (mm. mopo-ikäisten ja nuorten miesten riskinotto)
- Koulukuljetusten liikenneturvallisuuskysymykset
- Päihteet ja huumeet liikenteessä

Lasten liikennekasvatus on tärkeää. Liikenneasenteet tulisi saada kuntoon jo ennen murros- ja aikuisikää, jolloin niihin on vaikeampi vaikuttaa. Lasten osalta aikuisten esimerkki on tärkeää.

Nuorten riskinotto liikenteessä on ongelma myös Rautavaaralla, joten tähän pyritään eri keinoin vaikuttamaan.

Vuositeema 2011: Iäkkäät

- Esteettömyyskartoitusten teko esim. palvelutalojen ympäristössä ja toimenpiteet tältä pohjalta
- Ikääntymiseen liittyvät riskit liikenteessä
- Ikäkuljettajat ja heidän tukemisensa

Väestön ikääntyminen puoltaa huomion kiinnittämistä iäkkäiden liikkumiseen liittyviin asioihin. Varsinkin haja-asutusalueella asuvien osalta oman auton käyttövalmius ja -mahdollisuus on usein välttämätön edellytys myös ikääntyneiden osalta. Tätä voidaan edistää erilaisilla tukitoimilla (mm. ikäihmisten ajovalmennus).

Esteettömyyteen on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Eri hallinnonaloilla on monia mahdollisuuksia toimia erilaisten niin fyysisten kuin henkisten ”kynnysten” madaltamiseksi.

6.4 Muut sidosryhmät

Liikenneturva toimii kuntien liikenneturvallisuustyön tukena huolehtimalla ennaltaehkäisevästä liikennevalistuksesta tiedottamalla, kampanjoimalla, tukemalla eri ikäryhmien liikennekasvatusta sekä järjestämällä koulutusta yhteistyössä alan viranomaisien ja järjestöjen kanssa. Liikenneturvan tarjoamia palveluja esiteltiin liikenneturvallisuustyöryhmälle työn aikana. Liikenneturvan materiaali on lähes vapaasti käytettävissä internet-sivustolla www.liikenneturva.fi.

Poliisilla on lakiin perustuva velvollisuus huolehtia kansalaisten liikenneturvallisuudesta. Poliisi keskittyy omassa työssään nopeusvalvontaan, päihteiden ja turvalaitteiden käytön valvontaan sekä riskikuljettajiin. Poliisin tehtävänä on puuttua myös muuhun liikennesääntöjen vastaiseen käyttäytymiseen.

Liikenneturvallisuustyötä tekevät sekä paikallinen poliisi että liikkuva poliisi. Paikallinen poliisi valvoo liikennettä pääasiassa taajamissa ja liikkuva poliisi ensisijaisesti pääteillä. Liikkuva poliisi huolehtii myös EY-säädöksiin perustuvasta erityisosaamisesta ja -kalustoa vaativasta raskaan liikenteen valvonnasta. Rautavaaralla poliisi osallistuu tiiviisti liikenneturvallisuusyhteistyöhön kunnan kanssa.

Poliisin toimenpiteitä liikenneturvallisuuden edistämiseksi ovat mm. valvonta ja tiedotus sekä vierailut kouluissa, vanhempainilloissa ja hoitolaitoksissa.

Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiirin edustaja osallistuu kunnan liikenneturvallisuusryhmän kokoukseen tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Tiehallinnon rooli on suurin liikenneympäristön ja maankäytön suunnittelussa.

Muiden sidosryhmien (esim. yritykset, yhdistykset) edustajia esitetään kutsuttavaksi mukaan kunnan liikenneturvallisuusryhmään ja jatkossa myös toimintaan. Yrityksillä on hyvät mahdollisuudet edistää liikenneturvallisuustetta työpaikoilla ja esim. tukemalla työntekijöiden turvavälineiden käyttöä tai laatimalla yrityskohtainen liikenneturvallisuussuunnitelma. Yritysten liikenneturvallisuussuunnitelmalle on olemassa Liikenneturvan toimesta laadittu mallikin. Yrityksen saama hyöty liikennetapaturmien ehkäisytyössä konkretisoi-
tuu erityisesti lyhentyvinä työkyvyttömyysaikoina ja säästöinä työterveys-
huollossa. Lisäksi liikenneturvallisuusasioiden huomioon ottaminen nostaa
yrityksen imagoa.

Yhdistykset ja järjestöt ovat erinomaisia yhteistyökumppaneita kunnan liikenneturvallisuustyössä. Järjestöjen ja yhdistysten kautta voidaan tavoittaa erilaisia tienkäyttäjäryhmiä (lapset, nuoret, vanhuks^{et} jne.) ja tuoda liikenneturvallisuuden edistäminen osaksi järjestön toimintaa.

Itä-Suomen liikenneturvallisuustoimija on Itä-Suomen lääninhallituksen ja Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiirin vuonna 2005 käynnistämä hanke liikenneturvallisuustyön edistämiseksi Itä-Suomen alueella. Hanke jatkuu ainakin vuoteen 2012 asti. Toimijan tehtävänä on tukea kuntien liikenneturvallisuustyössä, koulujen ja kouluteiden liikenneturvallisuuden parantamisessa, tehdä kaavojen ja suunnitelmien liikenneturvallisuusauditointeja, tehdä alueen onnettomuustarkasteluja ja -analyys^{ejä} sekä osallistua alueen liikenneturvallisuustyöhön. Lisää tietoa liikenneturvallisuustoimijasta löytyy hankkeen internet-sivuilta: www.itatoimija.fi.

6.5 Rautavaaran liikenneturvallisuusryhmä

Työn aikana perustettiin Rautavaaran liikenneturvallisuusryhmä, joka ohjaa ja seuraa kunnan liikenneturvallisuustyötä. Ryhmään kuuluu edustajat kunnan eri hallintokunnista, jotka vastaavat liikenneturvallisuustyön organisoinnista omassa hallintokunnassa. Lisäksi ryhmään kuuluvat eri sidosryhmien edustajat.

Ryhmän kokoonpano on seuraava:

Mikko Hartikainen, kunnan rakennusmestari
Kirsi Karvinen, vapaa-aikaohjaaja
Matti Korkalainen, rehtori yläkoulu ja lukio
N.N., perusturva
Jukka Huttunen, Pohjois-Savon poliisilaitos
Marja Bäck, Savo-Karjalan tiepiiri
Tarja Korhonen, Liikenneturva

Ryhmän kokoonpano tulee vielä hyväksyä kunnanhallituksessa, jolloin ryhmän toiminnalle saadaan kunnan päättäjien hyväksyntä. Ryhmä nimetään ja kokoonpano tarkistetaan aina hallituskauden alussa.

Ryhmän toimintaa ohjaa puheenjohtaja, joka:

- vastaa ryhmän koollekutsumisesta ja kokousten järjestämisestä
- välittää tietoa hallintokuntien vastuuhenkilöille sekä sidosryhmille
- vastaa ryhmän toiminnan tiedottamisesta sekä sisäisesti että ulkoisesti.

Liikenneturvallisuusryhmän jäsenet toimivat oman hallintokuntansa/ organisaationsa edustajina ja välittävät tietoa ryhmässä käsitellyistä ja päätetyistä asioista omassa hallintokunnassa/organisaatiossa. Ryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa useammin.

Ryhmän tehtäviä ovat:

- Liikenneturvallisuustyön suunnittelu ja vastuun jakaminen hallintokunnille.
- Liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelmien seuranta.
- Toimintasuunnitelmien ylläpito ja päivitys tarpeen mukaan.
- Liikenneturvallisuustilanteen seuranta.
- Ajankohtaisten liikenneturvallisuusasioiden käsittely (mm. aloitteet).
- Liikenneturvallisuusasioista tiedottaminen.
- Tavoitteiden tarkistaminen 1-2 vuoden välien.
- Liikenneturvallisuusteeman valinta vuosittain.

7 JATKOTOIMET

7.1 Suunnitelman käsittely

Liikenneturvallisuussuunnitelma esitetään käsiteltäväksi kunnan asianomaisissa lautakunnissa ja kunnanhallituksessa. Kunnanhallituksen oletetaan myös vastuuttavan suunnitelman toteutus kunnan sisällä ja vahvistavan Rautavaaran liikenneturvallisuusryhmään kuuluvat henkilöt. Tärkeätä on, että liikenneturvallisuustyölle ja toimintasuunnitelmaa toteuttavalle henkilöstölle varataan riittävästi aikaa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiselle.

Savo-Karjalan tiepiirissä suunnitelma esitetään käsiteltäväksi tienpidon johtoryhmässä sekä liikenneturvallisuusryhmässä. Suunnitelma otetaan huomioon toimenpiteiden toteuttamisen ohjelmointivaiheessa.

7.2 Jatkosuunnitelmat

Osa suunnitelmassa esitetyistä liikenneympäristön toimenpiteistä, kuten enemmistö liikenteen ohjaustoimenpiteistä, voidaan toteuttaa suunnitelman esitysten mukaan. Suurin osa toimenpiteistä vaatii kuitenkin tarkempia rakennussuunnitelmia.

Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet, erityisesti kevyen liikenteen väylät sekä keskusta-alueen suurimmat toimenpiteet, tulee ottaa huomioon kaavava-rauksina asemakaavaa muutettaessa. Se edellyttää yleensä riittävän tarkan toteutussuunnitelman laatimista.

7.3 Suunnitelman seuranta ja jatkuva liikenneturvallisuustyö

Liikenneympäristön parantamissuunnitelmassa esitetyn toimenpideohjelman toteuttamisen päävastuulliset ovat tienpitäjät eli Rautavaaran kunta ja Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiiri.

Liikenneturvallisuustyön toimintasuunnitelman toteuttamisvastuut on esitelty toimenpiteittäin hallinnonalakohtaisissa suunnitelmissa. Päävastuu suunnitelman toteuttamisessa on kuitenkin kunnalla.

Liikenneturvallisuussuunnitelman jatkotoimena esitetään työn aikana perustetun liikenneturvallisuusryhmän toiminnan jatkamista. Liikenneturvallisuusryhmän tehtävänä on seurata nyt laaditun suunnitelman toteutumista ja olla omalta osaltaan mukana toimenpiteiden toteuttamisessa sekä seurata yleisesti liikenneturvallisuuden kehitystä Rautavaaralla. Liikenneturvallisuusryhmän tulisi kokoontua säännöllisesti, vähintään joka vuosi. Ensimmäinen seurantakokous esitetään pidettäväksi vuoden 2010 aikana. Kokoontokutsujana toimii liikenneturvallisuusryhmän puheenjohtaja. Seurantakokouksessa käsitellään liikenneturvallisuustilanteen kehittymistä mm. onnettomuustilaston perusteella, arvioidaan liikenneturvallisuussuunnitelman toteutumista,

sovitaan jatkotoimista hankkeiden ja toimenpiteiden osalta sekä kehitetään yhteistyötä koko liikenneturvallisuussektorilla.

LÄHDELUETTELO

Pinta-alat kunnittain 1.1.2009 - Vuositilasto. Maanmittauslaitos.

Väestö, Työssäkäynti - Tilastot. Tilastokeskus.

Savo-Karjalan tiepiirin tievalaistuksen tarveselvitys. Tiehallinto Savo-Karjalan tiepiiri 2003.

Liikenneturvallisuuden parantaminen ala-asteen koulujen läheisyydessä. Tiehallinto Savo-Karjalan tiepiiri 2003.

Savo-Karjalan tiepiirin kevyen liikenteen verkko, Tarveselvitys. Tiehallinto Savo-Karjalan tiepiiri 2003.

RAPAL Hankeosalaskentataulukot

Tieliikenteen turvallisuus 2006 - 2010. Liikenne- ja viestintäministeriö 2006.

Valtioneuvoston periaatepäätös tieliikenteen turvallisuuden parantamisesta 9.3.2006.

Selvitys liikenneturvallisuudesta ja sen kehityksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö 15.10.2007.

Tiehallinnon liikenneturvallisuusohjelma. Tiehallinto 2008.

Itä-suomen läänin liikenneturvallisuussuunnitelma 2007 - 2011. Itä-Suomen lääninhallitus 2007.

LIITTEET

- Liite 1. Liikenneympäristön toimenpide-esitykset
- Liite 2. Kysymyslomake hallintokuntien nykytilanteesta
- Liite 3. Perusopetuksen ja vapaa-ajan toimintasuunnitelma
- Liite 4. Perusturvan toimintasuunnitelma
- Liite 5. Teknisen toimen toimintasuunnitelma
- Liite 6. Esimerkkejä liikenneturvallisuuden seurantaan käytettävistä mittareista

LIIKENNEYMPÄRISTÖN TOIMENPIDE-ESITYKSET RAUTAVAARA

Merkintöjen selityksiä:

hvjo = henkilövahinkoon johtanut onnettomuus

Vastuutaho: K = Kunta T = Tiehallinto

Y = Yksityinen

RAKENTEELLISET TOIMENPITEET

Nro	Hanke Toimenpiteet	Kustan- nukset (1000 €)	Onn. vä- henemä (hvjo/v)	Tehokkuus (hvjo/ M€ /v)	Vastuu- taho	Kiireel- lisyyss- luokka
1	Mt 580 Kirkkotie, Ollintien liittymä ▪ Suojatiesaarekkeen rakentaminen nykyi- sen suojatien kohdalle	4	0,001	0,25	T	I
2	Mt 87 Tulimäentie, Taajaman aloituskohta ▪ Suojatiesaarekkeen rakentaminen nykyi- sen suojatien kohdalle	4	0,001	0,25	T	I
3	Mt 87 Tulimäentie, Viistotien liittymä ▪ Suojatiesaarekkeen rakentaminen nykyi- sen suojatien kohdalle	4	0,001	0,25	T	I
4	Mt 582 Varpaisjärventie, Harjutien liittymä ▪ Suojatiesaarekkeen rakentaminen nykyi- sen suojatien kohdalle	4	0,001	0,25	T	I
5	Mt 580 Kirkkotie, Nurmeksentien liittymä ▪ Nykyisen suojatien korottaminen liittymän eteläpuolelle	5,2	0,002	0,38	T	I
6	Mt 87 Savontie, Varpaisjärventien liittymä ▪ Nykyisen suojatien siirto liittymän etelä- puolelle ▪ Suojatien korottaminen	5,7	0,004	0,70	T	I
7	Mt 87 Tulimäentie, Varpaisjärventien liitty- mä ▪ Nykyisen suojatien korottaminen liittymän pohjoispuolella	5,2	0,003	0,58	T	I
8	Mt 87 Tulimäentie, Kotitien liittymä ▪ Nykyisen suojatien korottaminen liittymän eteläpuolella	5,2	0,003	0,58	T	I
9	Mt 87 Tulimäentie, Seon kohta ▪ Suojatien poistaminen	0,5	0,000	0,00	T	I
10	Mt 87 Savontie, Nurmeksentien liittymä ▪ Liittymäalueen kaventaminen	4	0,002	0,50	T	I
11	Koulutie, Virastotalon kohta ▪ Korotuksen rakentaminen virastotalon kohdalle	2	0,003	1,50	K	I
12	Koulutie, Välitien liittymä ▪ Liittymäalueen korottaminen/ kaventami- nen ▪ Kirjaston tonttiliittymän siirto Koulutielle liittymän pohjoispuolelle	12,5	0,001	0,08	K	I
13	Koulutie, koulun kohta ▪ Korotetun suojatien rakentaminen koulun ja ruokalan kohdalle	5,7	0,001	0,18	K	I
14	Kotitie ▪ Kadun perusparannus (300 m)	111	0,001	0,01	K	I

LIITE 1

Nro	Hanke Toimenpiteet	Kustan- nukset (1000 €)	Onn. vä- henemä (hvjo/v)	Tehokkuus (hvjo/ M€ /v)	Vastuu- taho	Kiireel- lisyyss- luokka
15	Kotitie, palvelukodin kohta ▪ Piha-alueen erottaminen rakenteellisesti katualueesta	8,8	0,000	0,00	K	I
16	Välitie ▪ Kadun perusparannus (125 m)	46	0,001	0,02	K	II
17	Urheilutie ▪ Katuvalaistuksen rakentaminen (360 m)	18	0,002	0,11	K	II
18	Ollintie ▪ Katuvalaistuksen rakentaminen (280m)	14	0,002	0,14	K	II
19	Kuusitie ▪ Katuvalaistuksen rakentaminen puuttuval- le osalle (175 m)	8,8	0,001	0,11	K	II
20	Rinnetie ▪ Katuvalaistuksen rakentaminen (390 m)	19,5	0,002	0,10	K	II
21	Välitie ▪ Kevyen liikenteen väylän rakentaminen kadun pohjoispuolelle (125 m)	16,6	0,000	0,00	K	II
22	Kevyen liikenteen väylä, välillä Välitie/ tori - koulukeskukselle ja Kotitielle ▪ Kevyen liikenteen väylän rakentaminen (300 m)	40	0,001	0,03	K	II
23	Lepotie, S-marketin kohta ▪ Pysäköintialueen erottaminen rakenteelli- sesti katualueesta	8,8	0,000	0,00	K	II
24	Välitie, koulun kohta ▪ Saattoliikenteen järjestelyt	21	0,001	0,05	K	II
25	Mt 87 Nurmeksentie, välillä nykyinen va- laistus - Pappilanmäki ▪ Tievalaistuksen rakentaminen (1,2 km)	84	0,003	0,04	T	III
26	Mt 87 Nurmeksentie, välillä nykyinen väylä - Pappilanmäki ▪ Kevyen liikenteen väylän rakentaminen (1,0 km)	133	0,000	0,00	T	III
27	Metsätie ▪ Kadun perusparannus (500 m)	185	0,002	0,01	K	III
28	Notkotie ▪ Kadun perusparannus (200 m)	74	0,001	0,01	K	III
29	Mt 16451 Paljakantie, Kiparintien liittymä ▪ Näkemien parantaminen	10	0,000	0,00	T	III
Yhteensä		866	0,04	0,05		
30	Mt 870 ▪ Tien rakenteenparannus (17,2 km)	1400	0,006	0,00	T	-

LIIKENTEENOHJAUSTOIMENPITEET

Nro	Hanke Toimenpiteet	Kustannukset (€)	Onn. vähenemä (hvjo/v)	Vastuutaho
31	Rautavaaran kirkonkylä <ul style="list-style-type: none"> 30 km/h aluerajoituksen asettaminen asuinaluille 	7 500	-	K
32	Kolmion poistaminen <ul style="list-style-type: none"> Emmintie, Notkotien liittymä Lohitie, Kotitien liittymä Kotitie, Metsätien liittymä Metsätie, liittymä Viistotie, Metsätien liittymä 	500	-	K
33	Ajoneuvoilla ajo kielletty -merkin poistaminen <ul style="list-style-type: none"> Koulutie välillä Vältie - terveyskeskus 	100	-	K

LIITE 1

KYSYMYSLOMAKE HALLINTOKUNTIEN NYKYTILANTEESTA

Hallinnonala/tulosyksikkö:

Vastaaja:

Nykytilan arviointi

Arvioikaa 3-5 viimeisen vuoden aikajaksolta:

1. Miten liikenneturvallisuusasiat liittyvät hallinnonalallanne/ tulosyksikössänne toimintaan?
  - Keitä ovat liikenneturvallisuuteen liittyvät asiakas/kohderyhmät hallinnonalallanne?
  - Mitä liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä kuuluu hallinnonalanne normaalitoimintaan (esim. liikennekasvatus kouluissa, esikouluissa ja päiväkodeissa, ajokorttien poisottoon ja palauttamiseen liittyvät asiat terveyskeskuksessa, turvakaukaloiden lainaus neuvoloissa jne.)?
2. Mitä liikenneturvallisuuteen liittyviä kasvatus-, valistus-, tiedotus- tai muita toimenpiteitä hallinnonalallanne/ tulosyksikössänne on tehty?
  - Annettu opetus- (toiminta-) suunnitelman mukaista koulutusta
  - Järjestetty teematilaisuuksia
  - Järjestetty tiedotustilaisuuksia
  - Valmistettu oppimateriaalia
  - Sisällytetty liikenneturvallisuusasiaa erilaisten tilaisuuksien ohjelmaan
  - Tehty opintomatkoja
  - Annettu henkilökuntakoulutusta
  - Osallistuttu kokeiluihin/ kehittämisprojekteihin
  - Muuta, mitä?
3. Mitä ongelmia tai esteitä hallinnonalallanne/ tulosyksikössänne on koettu liikenneturvallisuuden kasvatus-, valistus- ja tiedotustyössä?
  - Henkilöresurssien vähyys
  - Määrärahojen niukkuus
  - Ajan puute
  - Oppimateriaalin puute/ soveltumattomuus
  - Oman tietämyksen/osaamisen puute
  - Asia ei sisälly toimintasuunnitelmiin
  - Yhteistyö muiden hallinnonalojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa
  - Asiakkaiden motivaation puute
4. Minkä viranomaisten, järjestöjen, yhteisöjen tai yritysten kanssa hallinnonalanne/ tulosyksikkönne on ollut yhteistyössä liikenneturvallisuusasioissa
  - Asukasyhdistykset tai kylätoimikunnat
  - Autoliitto
  - Eläkeläisjärjestöt
  - Lions Clubit
  - Autokoulu
  - Poliisi
  - Seurakunnat
  - Liikenneturva
  - Tiepiiri
  - Muut, mitkä?
5. Muuta kommentoitavaa hallintokuntien liikennekasvatuksen, -valistuksen ja -tiedotuksen osalta?

PERUSOPETUKSEN JA VAPAA-AJAN TOIMINTASUUNNITELMA

Työryhmä: Matti Korkalainen (pj),

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyötaho
Esikoululaiset, 1.-2. - luokkalaiset	- Koulumatkat ja harrastusmatkat kuljetaan jalan	- Opetuksessa käydään läpi ja harjoitellaan jalankulkijaa koskevat liikennesäännöt, suojatien ja jalkakäytävien ja pyöriteiden käyttö opetussuunnitelman mukaisesti ympäristöopin tai terveystiedon tunneilla. - Erityistä huomiota kiinnitetään jalankulkijan näkyvyyteen; heijastimen ja heijastinliivin käyttöön. - Esikoululaisille hankitaan vuosittain heijastinliivit	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Harrastustoiminnan vetäjät	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Harrastustoiminnan vetäjät - MLL - Liikenneturva
3.-9. - luokkalaiset	- Koulumatkan ja harrastusmatkan turvallisuuden parantaminen - Kevyen liikenteen sääntöjen tuntemisen ja niiden noudattamisen parantaminen	- Opetuksessa käydään läpi kevyttä liikennettä (jalankulkija, polkupyöräilijä) koskevat liikennesäännöt, suojatien ja jalkakäytävien ja pyöriteiden käyttö. - Erityistä huomiota kiinnitetään jalankulkijan näkyvyyteen - Polkupyöräillessä käytetään pyöräilykypärää - Liikenneturvallisuuden esitteitä ja valistusmateriaalia pidetään esillä kouluilla.	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Vapaa-aikaohjaaja - Harrastustoiminnan vetäjät	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Vapaa-aikaohjaaja - Harrastustoiminnan vetäjät - Liikenneturva - Poliisi
8.-9. - luokkalaiset	- Mopoilun turvallisuuden edistäminen	- Liikennekasvatuksessa keskitytään mopoja ja muita kevyitä moottoriajoneuvoja koskevaan lainsäädäntöön ja liikennesääntöihin. - Poliisi järjestää moporatsian koululla	- Opettajat - Vanhemmat - Vapaa-aikaohjaaja - Harrastustoiminnan vetäjät	- Opettajat - Vanhemmat - Vapaa-aikaohjaaja - Harrastustoiminnan vetäjät - Liikenneturva - Poliisi
1.-9. - luokkalaiset	- Koulujen pihat rauhoitetaan ajoneuvoliikenteeltä	- Koulujen piha-alueilla sallitaan koulupäivän aikana vain välttämättömän huolto liikenne. - Autot ja muut moottoriajoneuvot sekä polkupyörät parkkeerataan niille varatuille paikoille, eikä niillä ajeta tarpeettomasti koulun piha-alueilla koulupäivän aikana. - Piha-alueet ja parkkipaikat hiekoitetaan tarvittaessa	- Opetustoimen henkilöstö - Tekninen toimi - Vanhemmat - Kunnossapidosta vastaavat	- Opetustoimen henkilöstö - Tekninen toimi - Vanhemmat - Kunnossapidosta vastaavat - Pelastuslaitos
	- Koulujen sisätiloissa liikutaan kävellen käyttäen luvallisia kulkureittejä.	- Valvotaan koulujen sisätiloissa liikkumista. - Kerrotaan ja kerrataan lukuvuosien alussa koulun käyttäytymissäännöt. - Hätäpoistumistiet pidetään vapaina	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Pelastuslaitos

LIITE 3

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyötaho
1.-9. - luokkalaiset	- Liikenneturvalli- suustietämyksen parantaminen	- Liikenneturvallisuu- saiheisia teemapäiviä järjestetään säännöl- lisesti eri kouluasteilla.	- Opetustoimen henkilöstö	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Harrastustoi- minnan vetäjät - MLL - Liikenneturva - Poliisi - Pelastuslaitos
- Nuorisoseura	- Lasten ja nuor- ten vapaa-ajan liikkumisen tur- vallisuuden pa- rantaminen	- Harrastusmatkoilla kiinnitetään huomio turvalliseen liikkumiseen - Keskustellaan henkilökohtaisesti nuorten kanssa, jos huomataan jotain puutteita/ riskejä liikkumi- sessa - Vapaa-ajan toimintapisteissä pidetään esillä liikenneturvalli- suuden esitemateriaalia. - Nuorisotalon ilmoitustaululle kootaan eri liikenneturvallisuu- steemoista aineistoa	- Vapaa- aikaohjaaja - Harrastustoi- minnan vetäjät - Vanhemmat	Vapaa- aikaohjaaja - Harrastustoi- minnan vetäjät - Vanhemmat - Liikenneturva - Poliisi
- Koulukuljetuk- sen piirissä ole- vat ja koulukul- jetuksia ajavat kuljettajat - Vapaa-ajan retket	- Koulukuljetus- ten liikenneturval- lisuuden paran- taminen - Liikenneturvalli- sen käyttäytymi- sen omaksumi- nen koulun sekä vapaa-aikatoimen retkillä.	- Kuljetuksissa noudatetaan kaik- kia liikennesääntöjä. - Kuljetuksissa huomioidaan säästä ym. tekijöistä aiheutuvat erikoisolosuhteet. - Autoissa käytetään aina turva- vöitä ja muita turvalaitteita - Kuljetettavat jätetään aina ojan puolelle	- Koulutoimi - Vapaa- aikatoimi - Kuljetuksista vastaava taho - Kuljettajat - Vanhemmat	- Koulutoimi - Vapaa-aikatoimi - Kuljetuksista vastaava taho - Kuljettajat - Vanhemmat - Poliisi - Liikenneturva - Tekninen toimi - Paikallislehti
Koululaisten vanhemmat, muut yhteistyö- tahot	- Liikenneturvalli- suustietämyksen parantaminen	- Liikenneturvallisuu- suunnitel- masta tiedotetaan lukukausien alussa pidettävissä vanhempainil- loissa. - Suunnitelma jaetaan koululais- kuljetuksia hoitaville liikennöitsi- jille ja käsitellään lukuvuosittaisia ajoja suunnittelevassa yhteisessä kokouksessa. - Suunnitelma jaetaan myös kai- kille vapaa-ajan toimintoja järjes- täville yhteistyötahoille	- Opetustoimen henkilöstö - Kuljetuksista vastaava taho - Tekninen toimi - Vapaa- aikaohjaaja - Harrastustoi- minnan vetäjät	- Opetustoimen henkilöstö - Vanhemmat - Vapaa- aikaohjaaja - Harrastustoi- minnan vetäjät - Liikenneturva - Poliisi - Kuljetuksista vastaava taho - Kuljettajat - Tekninen toimi - Paikallislehti
- Opetustoimen henkilöstö - Vapaa- aikaohjaaja	- Liikenneturvalli- suustietämyksen parantaminen	- Lisätään liikenneturvallisuu- sasi- at henkilöstölle järjestettäviin kou- lutuksiin - Tuetaan henkilöstön osallistu- mista muiden järjestämään liiken- neturvallisuuskoulutukseen - Muistetaan mainita myös liiken- neturvallisuusasioista omissa ta- paamisissa - Kohennetaan liikenneturvalli- suusasioita erityisesti yläkoulun aineopetuksessa	- Koulutoimi - Vapaa- aikatoimi	- Koulutoimi - Vapaa- aikaohjaaja - Liikenneturva - Poliisi - Tekninen toimi

Liikenneturvan aineisto (kouluille ja kouluikäisille, nuorille ja aikuisille):

- Alkoholi ja liikenne -kirjanen väistämissäännöistä
- Eloonjääneet -video
- Elämää täysillä -video/ dvd
- Työ ja liikenne -opas yritysten käyttöön
- Ennakoiva ajaminen raskaalla ajoneuvolla -opetussuunnitelma ja piirtoheitinkalvot
- Heijastin -opaskortti
- Jalan ja pyörällä -opaspaketti, kalvosarja ja video/ dvd
- Jarmon pitkä matka -video/ dvd
- Koulukuljetus - Kuljettajan opas ja kurssiaineisto kuljettajien koulutukseen
- Kypärä -opaskortti
- Kypärätesti
- Lapsella on oikeus turvalliseen liikkumiseen -esite
- Lasten liikennekirja
- Liikennemerkkisarja
- Minä ja mopo -dvd
- Näy pimeässä -video
- Onko sulla.. Mopo käytös!
- Peräänajo -video
- Pimeällä ajon nukke
- Pidä pelivaraa - ennakoivan ajamisen opas
- Pidä pelivaraa - kalvosarja
- Pidä pelivaraa - moottorikelkkailijan opas
- Pidä pelivaraa - moottorikelkkakouluttajan aineisto
- Pidä pelivaraa - mopoilijan opas
- Pidä pelivaraa - video
- Pidä pelivaraa pimeälläkin video/ dvd
- Pyörällä liikenteeseen - tehtäviä ja harjoituksia pyöräkortin suorittajalle
- Pyörän valot -opaskortti
- Rengas matkalla -video
- Rullaluistelija liikenteessä -video
- Sinä, mopo ja liikenne -juliste
- Turvallisesti pyörällä. Juliste väistämissäännöistä
- Turvallisesti tien yli -kansio ja tehtävävihko
- Työ ja liikenne -opas yritysten käyttöön
- Varustaudu kunnolla
- Virkisty matkalla -video
- Väläys pimeässä

Liikenneturvan nettisivut: www.liikenneturva.fi

Liikennekasvatuksen työkalupakki, päivähoitoikäisen työkalupakki:
www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahodon_liikenneturvallisuusteemat/index.php

Liikennekasvatuksen työkalupakki, kouluikäisten työkalupakki: alakouluikäisille 1-6 luokat:
www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/liikennekasvatus/toimintavinkkeja/kolhuitta_kouluun/index.php

Liikennekasvatuksen työkalupakki, yläkouluikäisten työkalupakki:
www.liikenneturva.fi/tyokalupakki/liikennekasvatus/toimintavinkkeja/kolhuitta_kouluunII/index.php

Työkalu koulun liikenneturvallisuussuunnitelman tekemiseen:
www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/liikenneturvallisuussuunnitelma/index.php

PERUSTURVAN TOIMINTASUUNNITELMA

Työryhmä: Anna-Liisa Väyrynen, Birgitta Koponen, Seija Maskonen, Niina Keinänen ja Elina Kuosmanen, Timo Hokkanen (pj)

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
0-5-vuotiaat lap- set ja heidän vanhempansa	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja aikuis- ten turvallinen liik- kuminen - Turvallisen liik- kumisen opettelu käytännössä - Turvallisuuksväli- neiden käyttö au- tossa säännölli- seksi 	<ul style="list-style-type: none"> - Äitiysvalmennuksessa ja lasten- neuvolakäynneillä tietoa turvalli- sesta liikkumisesta (esim. turvalli- suusvälineiden käyttö autossa) - Esitemateriaalia saatavilla neu- volasta ja päivähoidosta - Päivähoidon kuukausikirjeet asi- akkaille ja henkilöstölle - Vanhempainillat - Tapahtumapäivä keväällä ja syk- syllä (ajankohtaan liittyvä liikenne- turvallisuusteema) - Lapsen ikätasoon liittyvä opastus ja neuvonta 	<ul style="list-style-type: none"> - Vanhemmat - Äitiys- ja las- tenneuvola - Päivähoidon henkilöstö - Seurakunnan kerho-ohjaajat 	<ul style="list-style-type: none"> - Neuvolat - Päivähoito - MLL - Seurakunta - Liikenneturva
Kehitysvammai- set, vammaiset ja mielenterveys- kuntoutujat	<ul style="list-style-type: none"> - Erityisryhmien liikennekäyttäyty- minen tulee entis- tä turvallisemmak- si - Huomio- ja tur- vallisuuksvälinei- den käyttö sään- nölliseksi 	<ul style="list-style-type: none"> - Turvaliiveistä ja liukuosteista tie- dottaminen asiakastyössä - Ajokyvyn arvioinnit - Lääkkeiden vaikutuksesta liiken- neturvallisuuteen kerrotaan lääk- keen määräämisen yhteydessä - Apuvälineiden (pyörätuolit, rol- laattorit) käytössä opastetaan - Varmistetaan esteetön kulku jul- kisissa rakennuksissa 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaat - Sosiaali- ja ter- veydenhuollon henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaali- ja ter- veydenhuollon henkilöstö - Poliisi - Yhdistykset - Vanhus- ja vam- maisneuvosto - Liikenneturva
Päihderiippuvai- set 16-64- vuoti- aat	<ul style="list-style-type: none"> - Päihtyneenä ajaminen vähenee asiakasryhmän sisällä 	<ul style="list-style-type: none"> - Ajokyvynarviointi - MINI-interventio - Puheeksi ottaminen sosiaalitoi- misto-käyntien yhteydessä 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaat - Sosiaalityönte- kijä - Lääkärit - Sairaanhoidajat 	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaali- ja ter- veydenhuollon henkilöstö - Poliisi - A-kilta
Ikääntyneet (65-)	<ul style="list-style-type: none"> - Liikennekäyttäy- tyminen ikäänty- neiden osalta tu- lee entistä turvalli- semmaksi - Terveystietämis- syistä ajokyvyyttö- mien määrä liiken- teessä vähenee - Liukastumistapa- turmien määrä vähenee - Vesiliikennetur- vallisuus lisääntyy ikäryhmän sisällä 	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedottaminen asiakastyön yh- teydessä - Apuvälineiden käytön opetus ja opetuksen toisto/ täydentäminen välineiden käyttöönoton jälkeen - VOITAS-koulutus - Apuvälineiden kuntotarkastukset teemapäivän muodossa - Teemapäivä koskien kalastamis- ta, pilkkimistä ja vesillä liikkumista - Ajokyvyn arvioinnit - Muistineuvolan palvelut - Lääkkeiden vaikutuksesta liiken- neturvallisuuteen kerrotaan lääk- keen määräämisen yhteydessä - Heijastimen käytöstä muistutta- minen 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaat - Sosiaalityönte- kijä - Lääkärit - Sairaanhoidajat 	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaali- ja ter- veydenhuollon henkilöstö - Vanhus- ja vam- maisneuvosto - Yhdistykset - Poliisi - Liikenneturva
Henkilökunta	<ul style="list-style-type: none"> - Liikenneturvalli- suustietämyksen lisääminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätään liikenneturvallisuuksasiat henkilöstölle järjestettäviin koulu- tuksiin - Tuetaan henkilöstön osallistumis- ta muiden järjestämään liikenne- turvallisuukskoulutukseen 	<ul style="list-style-type: none"> - Perusturva 	<ul style="list-style-type: none"> - Perusturva - Liikenneturva - Poliisi - Tekninen toimi

LIITE 4

Liikenneturvan aineisto (päiväkoti- ja esikouluikäisille ja heidän vanhemmilleen):

- Äiti! Isä! Neuvo minua kulkemaan turvallisesti
- Heijastin -opaskortti
- Kypärä -opaskortti
- Lapsella on oikeus turvalliseen liikkumiseen -esite
- Lapsi autossa -esite ja juliste
- Lasten liikennekirja
- Liikennemerkkisarja
- Pyörän valot -opaskortti
- Turvallisesti bussilla ja taksilla. Juliste joukkoliikenteessä kulkemisesta
- Turvallisesti pyörällä. Juliste väistämässäännöistä
- Turvallisesti tien yli -kansio ja tehtävävihko

Liikenneturvan aineisto (aikuisille ja ikääntyneille):

- Autoillen kaiken ikää - Ennakoivan ajamisen opas ikääntyville autoilijoille
- Autoilu ikääntyvässä yhteiskunnassa -kongressijulkaisu
- Heijastin -opaskortti
- Ikäautoilijan kuntokurssi - Kouluttajan aineisto
- Ikäkuljettajan itsearviointiopus
- Ikäkuski - mikä kuski? - Aineisto kouluttajille, toimittajille ja aihetta esitteleville
- Ikänsä ratissa -video
- Ikäpyöräilijä tien päällä
- Ikään liittyvät ajokorttimääräykset
- Jalan ja pyörällä -video/ dvd
- Jalankulkija liikenteessä -selkoesite jalankulkijoille ja siihen liittyvä kalvosarja ja cd
- Kypärä -opaskortti
- Liikennemerkit
- Palveluliikenne turvallisuuden edistäjänä
- Pidä pelivaraa pimeälläkin -video/ dvd
- Pyöräilijä liikenteessä -selkoesite pyöräilijöille ja siihen liittyvä kalvosarja ja cd
- Pyörän valot -opaskortti
- Ratissa pitkin ikää -videosarja
- Teemana ikäihminen liikenteessä - Kouluttajan aineisto

Liikenneturvan nettisivut: www.liikenneturva.fi

TEKNISEN TOIMEN TOIMINTASUUNNITELMA

Työryhmä: Mikko Hartikainen

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
- Tienkäyttäjät; kaduilla ja yleisil- lä teillä - Yritykset - Poliisi	- Turvallinen liik- kuminen työ- ja vapaa-aikana - Asiakkaiden aloitteiden käsitte- ly ja niistä aiheu- tavat toimenpiteet	- Oma esimerkillinen käyttäytymi- nen ja liikennesääntöjen noudat- taminen - Muiden tielläliikkujien huomioon- ottaminen ja oikeat tilanne arviot - Liikennekäyttäytymisen valvonta - Selvitetään ongelma ja sen pois- tamisen mahdollisuudet. Aloitelaa- tikko tai viestin lähettäminen netin kautta	- Tien käyttäjät itse - Kunnossapi- dosta vastaavat organisaatiot - Liikenneval- vonnasta vas- taava organisa- tio - Päätösesityk- sen valmistelijat ja päättäjät	- Tien käyttäjä - Tekninen osasto - Tiehallinto - Poliisi - Tiemestari - Tekninen lauta- kunta
Aluepelastuslai- tos	- Liikenneturvalli- suuden huomioi- minen hälytykses- sä, paloasemalle saavuttaessa	- Liikenneturvallisuuden liittyvä opastus ja koulutus työn ohessa - Aiheeseen liittyvän oppimateriaa- lin hankkiminen	- Palomies/ pe- lastaja - Pelastuskoulu- tusta antava or- ganisaatio	- Palomestari ja - esimies - Pelastusopisto - SPEK
Ammattiautoilijat ja ammattiliiken- ne (raskas lii- kenne, taksili- kenne)	- Turvallinen liik- kuminen työajossa	- SKAL:n järjestämä koulutus yrit- täjille ja kuljettajille - Yrityksen itse järjestämä sisäinen koulutus kuljettajille	- Kuljettaja - Yrittäjä/ työnan- taja - Katu- ja tiealu- etta hallinnoivat organisaatiot	- SKAL - Kuljetusyritykset itse - Taksiryttäjät - Liikenneturva - Tekninen osasto - Tiehallinto - Poliisi
Maa- ja metsäta- louden liik- nointi	- Turvallinen liik- kuminen työajossa	- Yrityksen itse järjestämä sisäinen koulutus kuljettajille - Suositeltavat keskustan ajoreitit raskalle liikenteelle - Pelisääntöjen sopiminen liiken- neikäyttäytymisestä alueen koko- uksissa	- Kuljettaja - Yrittäjä/ työn- antaja - Katu- ja tiealu- etta hallinnoivat organisaatiot	- Kuljetus-, maa- ja metsätalousyrit- täjät - Liikenneturva - Tekninen osasto - Tiehallinto - Poliisi
Kaavoitus ja ka- tusuunnittelu	- Liikenneturvalli- suuden huomioi- minen rakennetta- van ympäristön maankäytön suunnittelussa - Liikenneturvalli- suuden huomioi- minen katusuun- nittelussa - Esteettömän liik- kumisen turvaa- minen katuraken- teilla	- Osallistuva suunnittelu - Lausuntojen pyytäminen maan- omistajilta, Tiehallinnolta yms. - Yhteistyö katusuunnittelun kans- sa - Yhteistyö kadun rakentajan ja kunnossapitäjän kanssa - Suunnitelman tarkastaminen es- teettömyyden osalta	- Kaavoittaja - Katusuunniteli- ja - Kadun raken- tamisesta vas- taavat organi- saatio	- Tekninen osasto - Konsultti

LIITE 5

Kohderyhmä/ aihealue	Tavoitteet	Keinot/ toimenpiteet	Vastuu	Toteuttaja/ yhteistyö- taho
Katualueella ja yleisillä teillä toimivat urakoitsijat	- Liikenteen ohjauksen toteuttaminen ohjeiden mukaan - Työntekijöiden liikenneturvallisuskoulutuksen lisääminen	- Kadun- ja tienpitäjän antamat yksityiskohtaiset ohjeet - Työluvat ja siihen liittyvät suunnitelmat - Edellytetään Tie- tai Katuturva -koulutusta katualueella työskenteleviltä	- Katu- ja tiealuetta hallinnoivat organisaatiot	- Tekninen osasto - Tiehallinto
Liikennemerkkit ja -opasteet yms.	- Liikennemerkkien ja -opasteiden oltava oikeassa suhteessa olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön	- Kadun- ja tienpitäjän yhteistyö suunnittelun, poliisin, Tiehallinnon ja tiellä liikkujan kanssa - Karsittava "turhat" merkit pois	- Katu- ja tiealuetta hallinnoiva organisaatio - Liikennevalvonnasta vastaava organisaatio	- Tekninen osasto - Poliisi - Tiehallinto
Kadunvarsi-pysäköinti	- Pysäköintisääntöjen noudattaminen katu- ja tiealueilla	- Pysäköinnin ohjaaminen liikennemerkkein - Karsittava "turhat" merkit pois - Pysäköinnin valvonnan tehostaminen	- Katu- ja tiealuetta hallinnoiva organisaatio - Liikennevalvonnasta vastaava organisaatio	- Tekninen osasto - Poliisi - Tiehallinto
- Ylinopeudet pääteillä - Suojateiden turvattomuus	- Nopeuksien hillitseminen pääteillä - Suojateiden sijaintipaikka ja rakenteelliset muutokset	- Katu- ja tiealueen rakenteelliset muutokset - Rakennetaan korotettuja suojaiteita ja/ tai hidasteita ongelmallisiin paikkoihin	- Katu- ja tiealuetta hallinnoiva organisaatio - Katu- ja tie-suunnittelija - Liikennevalvonnasta vastaava organisaatio	- Tekninen osasto - Konsultti - Poliisi
Korkeat lumipenkat ja istutukset katu- ja tiealueella	- Risteyksen näkemäalueen esteettömänä pitäminen ympärivuotisesti	- Lumipenkköjen poisto/ madallus risteyksen näkemäalueelta mahdollisimman usein talven aikana - Viher-suunnitteluvaiheen yhteistyö kadun/ tienpitäjän kanssa. Valitaan oikeat kasvit oikeaan paikkaan	- Katu- ja tiealuetta hallinnoivat organisaatiot - Katu- ja viher-suunnittelija	- Tekninen osasto - Tiehallinto - Yksityiset tontinomistajat
Polanteen poisto risteysalueelta ja pihaliittymistä	- Risteyksien ja liittymien esteettömänä pitäminen	- Korkeiden (ajoa haittaavien) polanteiden poistaminen risteyksistä ja liittymistä mahdollisimman pian lumisateen jälkeen	- Katu- ja tiealuetta hallinnoivat organisaatiot	- Tekninen osasto - Tiehallinto
Kunnan omien kiinteistöjen (koulut, päiväkodit yms.) pihojen auraukset	- Turvallisuuden parantaminen pihojen auraustöiden aikana	- Auraustöiden ajoittaminen/ tekeminen pihoiden sellaisena ajankohdana, että siellä ei ole oppilaita tai lapsia yms. Muita oleskelijoita - Auraussuunnitelman laatiminen yhdessä kiinteistön käyttäjän kanssa	- Katu- ja pihaaluetta hallinnoivat organisaatiot - Kiinteistön omistaja - Kiinteistön käyttäjä	- Tekninen osasto - Koulutoimi - Sosiaali- ja terveystoimi
Pihojen ja katu- jen valaistus	- Turvallinen liikumien pihoiden ja kaduilla	- Katuvalaistuksen tehokkuuden parantaminen - Riittävän pihavalauksen varmistaminen kunnan omistamien kiinteistöjen pihoiden	- Tekninen toimi - Kiinteistön omistajat	- Tekninen toimi - Kiinteistön omistajat

ESIMERKKEJÄ LIIKENNETURVALLISUUDEN SEURANTAAN KÄYTETTÄVISTÄ MITTAREISTA

Mittari	Yksikkö	Vastuutaho/ tiedon tuottaja
Henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet	onn./ v	Poliisi, Tiehallinto
Henkilövahingot (loukkaantuneet, kuolleet)	henkilöä	Poliisi, Tiehallinto
Liikenteen turvattomaksi kokevat asukkaat	%	Kunta (kyselyt)
Liikennetiedotus- ja koulutustilaisuudet kunnassa	kpl	Kunta
Liikenneturvallisuutta käsittelevät jutut lehdessä	kpl	Kunta
Liikenneturvallisuuskoulutukseen osallistuneet koulukuljettajat	%	Kunta, sivistystoimi
Heijastimen käyttö	%	Kunta (kyselyt)
Pyöräilykypärän käyttö	%	Kunta (kyselyt)
Turvavyön käyttö	%	Kunta (kyselyt)
Kiinnijääneet rattijuopot	henk./ v	Poliisi
Ensiavun peruskurssin (EA1) käyneet henkilöt	%	Kunta
Vaaralliset katu- tai tieosuudet	km	Kunta (kyselyt)
Vaaralliset liittymät	kpl	Kunta (kyselyt)
Yli 10 km/h nop.raj. ylittäneiden osuus	%	Poliisi
Liikenneturvallisuussuunnitelman toimenpiteiden toteutus	%	Kunta, Tiehallinto
Liikennemäärien kehitys	ajon./vrk	Tiehallinto, Kunta
Kuntalaisten palaute kunnossapidosta	kpl/ v	Kunta, Tiehallinto
Asemakaava-alueen ulkopuoliset rakennusluvut	kpl	Kunta
Kunnan liikenneturvallisuusryhmän kokoontumiset	kpl	Kunta
Osallistumisaktiivisuus liikenneturvallisuusryhmän kokouksiin	läsnäolo-%	Kunta

